

**Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών
στη Φορολογική, Λογιστική και Χρηματοοικονομική
Διοίκηση**

Στρατηγικών Αποφάσεων

Τμήμα Οργάνωσης και Διοίκησης Επιχειρήσεων

Διπλωματική εργασία

**Η ΣΥΝΕΙΣΦΟΡΑ ΤΟΥ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ ΣΤΗΝ
ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΚΙΝΔΥΝΩΝ. Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΩΝ
ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ**

της

ΠΑΡΑΣΚΕΥΟΠΟΥΛΟΥ ΒΑΣΙΛΙΚΗΣ του ΙΩΑΝΝΗ

Επιβλέπων Καθηγητής:

κ. ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΔΗΣ ΙΟΡΔΑΝΗΣ

**Υποβλήθηκε ως απαιτούμενο για την απόκτηση του Μεταπτυχιακού Διπλώματος στη
Φορολογική & Χρηματοοικονομική Διοίκηση Στρατηγικών Αποφάσεων**

Μάρτιος 2021

**«Αφιερωμένη στους δυο μικρούς γιούς μου,
Αδαμάντιο & Ιωάννη»**

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Κατά την συγγραφή της παρούσας διπλωματικής μου εργασίας κάποιοι άνθρωποι διαδραμάτισαν καθοριστικό ρόλο και με βοήθησαν ιδιαίτερα στην ολοκλήρωση της. Αισθάνομαι λοιπόν χρέος μου να τους ευχαριστήσω θερμά.

Πρωτίστως, τον σύζυγο μου Βίκτωρα, χωρίς τον οποίο δεν θα είχα ξεκινήσει καν το μεταπτυχιακό πρόγραμμα και δεν θα μπορούσα να το ολοκληρώσω με επιτυχία.

Επίσης θα ήθελα να ευχαριστήσω τους γονείς μου για την υποστήριξη τους, καθώς και την εταιρεία στην οποία εργάζομαι ΑΦΟΙ ΚΟΜΠΑΤΣΙΑΡΗ Α.Ε. που με ενθάρρυναν αλλά και με υποστήριξαν τα δυο αυτά χρόνια.

Θεσσαλονίκη, 2021

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στο πολύ ανταγωνιστικό περιβάλλον το οποίο ζούμε, την ώρα που η μεγάλη οικονομική κρίση επηρεάζει όλο τον πλανήτη αλλά και τη χώρα μας ακόμη περισσότερο, ο εσωτερικός έλεγχος και το σύστημα διαχείρισης κινδύνων παρουσιάζει εξαιρετικό ενδιαφέρον, και ιδιαίτερα για τις ελληνικές επιχειρήσεις οι οποίες προσπαθούν να σταθούν όρθιες επιλέγοντας την εξωστρέφεια.

Η βιβλιογραφική επισκόπηση της εν λόγω διπλωματικής εργασίας επιβεβαιώνει τα ανωτέρω και ειδικότερα ότι η εφαρμογή εσωτερικού ελέγχου και ενός συστήματος διαχείρισης κινδύνων είναι μεγάλης στρατηγικής σημασίας για τις επιχειρήσεις.

Σκοπός της παρούσας διπλωματικής εργασίας είναι να διερευνήσει τα χαρακτηριστικά που παίζουν ρόλο στον εσωτερικό έλεγχο και την συνεισφορά του στην διαχείριση κινδύνων κατά την εφαρμογή του. Πέραν λοιπόν από την παρουσίαση της βιβλιογραφίας, σε αυτό το πλαίσιο δημιουργήθηκε και στάλθηκε ερωτηματολόγιο. Η έρευνα λαμβάνει μέρος στην ελληνική αγορά.

Λέξεις κλειδιά: Εσωτερικός έλεγχος, ρόλος εσωτερικών ελεγκτών, χαρακτηριστικά εσωτερικών ελεγκτών, σύστημα διαχείρισης κινδύνων, σχέση εσωτερικών-εξωτερικών ελεγκτών.

ABSTRACT

In the very competitive environment we live in, at a time when the great economic crisis is affecting the whole planet and our country even more, the internal control and risk management system is of great interest, especially for Greek companies that are trying to stand up by choosing extroversion.

The bibliographic review of this thesis confirms the above and in particular that the implementation of internal control and a risk management system is of great strategic importance for companies.

The purpose of this thesis is to investigate the characteristics that play a role in internal control and its contribution to risk management during its implementation. So in addition to the presentation of the literature, in this context a questionnaire was created and sent. The research takes place in the Greek market.

Keywords: Internal control, role of internal auditors, characteristics of internal auditors, risk management system, relationship between internal and external auditors.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Περίληψη.....	σελ.1
Abstract.....	σελ.2
Περιεχόμενα.....	σελ.3
Κατάλογος διαγραμμάτων.....	σελ.5
Κατάλογος πινάκων.....	σελ.6
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	σελ.7
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2:ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ	σελ.9
2.1.Ελεγκτική	σελ.9
2.2.Ο εσωτερικός έλεγχος	σελ.10
2.2.1 Είδη εσωτερικού ελέγχου.....	σελ.10
2.3. Χαρακτηριστικά εσωτερικών ελεγκτών	σελ.13
2.4. Η διαχείριση κινδύνου.....	σελ.14
2.5. Ο εξωτερικός έλεγχος.....	σελ.15
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ.....	σελ.18
3.1. Σχέση εσωτερικού ελέγχου και διαχείρισης κινδύνων	σελ.18
3.2. Ο ρόλος των εσωτερικών ελεγκτών... ..	σελ.19
3.3. Χαρακτηριστικά εσωτερικών ελεγκτών.....	σελ.21
3.4. Το σύστημα διαχείρισης κινδύνου	σελ.22
3.5. Σχέση εσωτερικού εξωτερικού ελέγχου	σελ.23
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ	σελ.25
4.1. Εισαγωγή	σελ.25
4.2. Πληθυσμός – Δείγμα	σελ.25
4.3. Ερωτηματολόγιο	σελ.25
4.4. Μεθοδολογία Περιγραφικής στατιστικής	σελ.28
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5:ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΕΡΕΥΝΑΣ	σελ.29
5.1.1. Μέρος 1ο: Γενικές ερωτήσεις.....	σελ.29
5.1.2. Μέρος 2ο: Σχέση εσωτερικού και διαχείρισης κινδύνου.....	σελ.32
5.1.3. Μέρος 3ο: Ο ρόλος των εσωτερικών ελεγκτών.....	σελ.35
5.1.4. Μέρος 4ο: Χαρακτηριστικά εσωτερικών ελεγκτών.....	σελ.40
5.1.5. Μέρος 5ο: Το σύστημα διαχείρισης κινδύνου	σελ.44
5.1.6. Μέρος 6ο: Σχέση εσωτερικού εξωτερικού ελέγχου.....	σελ.48

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6: ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ, ΣΥΝΕΙΣΦΟΡΑ, ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ.....σελ.52
Βιβλιογραφία.....σελ.55
Παράρτημα: Ερωτηματολόγιο Έρευνας.....σελ.60

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

Διάγραμμα 1: Διάγραμμα ερώτησης 1.1.....σελ.29
Διάγραμμα 2: Διάγραμμα ερώτησης 1.2.....σελ.30
Διάγραμμα 3: Διάγραμμα ερώτησης 1.3.....σελ.31
Διάγραμμα 4: Ραβδόγραμμα ερώτησης 2.1.....σελ.32
Διάγραμμα 5: Ραβδόγραμμα ερώτησης 2.2.....σελ.33
Διάγραμμα 6: Ραβδόγραμμα ερώτησης 2.3.....σελ.34
Διάγραμμα 7: Ραβδόγραμμα ερώτησης 3.1.....σελ.35
Διάγραμμα 8: Ραβδόγραμμα ερώτησης 3.2.....σελ.36
Διάγραμμα 9: Ραβδόγραμμα ερώτησης 3.3.....σελ.37
Διάγραμμα 10: Ραβδόγραμμα ερώτησης 3.4.....σελ.38
Διάγραμμα 11: Ραβδόγραμμα ερώτησης 3.5.....σελ.39
Διάγραμμα 12: Ραβδόγραμμα ερώτησης 4.1.....σελ.40
Διάγραμμα 13: Ραβδόγραμμα ερώτησης 4.2.....σελ.41
Διάγραμμα 14: Ραβδόγραμμα ερώτησης 4.3.....σελ.42
Διάγραμμα 15: Ραβδόγραμμα ερώτησης 4.4.....σελ.43
Διάγραμμα 16: Ραβδόγραμμα ερώτησης 5.1.....σελ.44
Διάγραμμα 17: Ραβδόγραμμα ερώτησης 5.2.....σελ.45
Διάγραμμα 18: Ραβδόγραμμα ερώτησης 5.3.....σελ.46
Διάγραμμα 19: Ραβδόγραμμα ερώτησης 5.4.....σελ.47
Διάγραμμα 20: Ραβδόγραμμα ερώτησης 6.1.....σελ.48
Διάγραμμα 21: Ραβδόγραμμα ερώτησης 6.2.....σελ.49
Διάγραμμα 22: Ραβδόγραμμα ερώτησης 6.3.....σελ.50
Διάγραμμα 23: Ραβδόγραμμα ερώτησης 6.4.....σελ.51

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ

Πίνακας 1: Πίνακας συχνότητων ερώτησης 1.1	σελ.29
Πίνακας 2: Πίνακας συχνότητων ερώτησης 1.2.....	σελ.30
Πίνακας 3: Πίνακας συχνότητων ερώτησης 1.3.....	σελ.31
Πίνακας 4: Πίνακας συχνότητων ερώτησης 2.1.....	σελ.32
Πίνακας 5: Πίνακας συχνότητων ερώτησης 2.2.....	σελ.33
Πίνακας 6: Πίνακας συχνότητων ερώτησης 2.3.....	σελ.34
Πίνακας 7: Πίνακας συχνότητων ερώτησης 3.1.....	σελ.35
Πίνακας 8: Πίνακας συχνότητων ερώτησης 3.2.....	σελ.36
Πίνακας 9: Πίνακας συχνότητων ερώτησης 3.3.....	σελ.37
Πίνακας 10: Πίνακας συχνότητων ερώτησης 3.4.....	σελ.38
Πίνακας 11: Πίνακας συχνότητων ερώτησης 3.5.....	σελ.39
Πίνακας 12: Πίνακας συχνότητων ερώτησης 4.1.....	σελ.40
Πίνακας 13: Πίνακας συχνότητων ερώτησης 4.2.....	σελ.41
Πίνακας 14: Πίνακας συχνότητων ερώτησης 4.3.....	σελ.42
Πίνακας 15: Πίνακας συχνότητων ερώτησης 4.4.....	σελ.43
Πίνακας 16: Πίνακας συχνότητων ερώτησης 5.1.....	σελ.44
Πίνακας 17: Πίνακας συχνότητων ερώτησης 5.2.....	σελ.45
Πίνακας 18: Πίνακας συχνότητων ερώτησης 5.3.....	σελ.46
Πίνακας 19: Πίνακας συχνότητων ερώτησης 5.4.....	σελ.47
Πίνακας 20: Πίνακας συχνότητων ερώτησης 6.1.....	σελ.48
Πίνακας 21: Πίνακας συχνότητων ερώτησης 6.2.....	σελ.49
Πίνακας 22: Πίνακας συχνότητων ερώτησης 6.3.....	σελ.50
Πίνακας 23: Πίνακας συχνότητων ερώτησης 6.4.....	σελ.51

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στις ημέρες μας μια από τις βασικές ανησυχίες των επιχειρήσεων είναι να υλοποιήσουν ένα σύστημα εσωτερικού ελέγχου το οποίο βασίζεται στην διαχείριση των κινδύνων. Με την παγκοσμιοποίηση, την καινοτομία των οικονομικών προϊόντων τις αλλαγές στα μοντέλα της εταιρικής διακυβέρνησης η ανάγκη αυτή για έλεγχο γίνεται ολοένα και πιο επιτακτική. Ο εσωτερικός έλεγχος παίζει ιδιαίτερα σημαντικό ρόλο στην επίτευξη των στόχων και την αποδοτική χρησιμοποίηση των πόρων μίας επιχείρησης ή ενός οργανισμού (Alqudah et al., 2019; Narayanaswamy et al., 2018; Steinbart et al., 2018). Ένα αποτελεσματικό σύστημα εσωτερικού ελέγχου διεισδύει στη λειτουργία της εταιρείας με σκοπό την ανάπτυξη της κουλτούρας χωρίς κίνδυνο, ενισχύοντας την εταιρεία ώστε να αντιμετωπίσει τον κίνδυνο που προκύπτει λόγω των αλλαγών εντός της επιχείρησης ή στο επιχειρηματικό περιβάλλον (Meyer et al., 2017). Από την άλλη η διαχείριση κινδύνων γίνεται πιο δημοφιλής ιδίως μετά την τελευταία παγκόσμια οικονομική κρίση και ειδικά οι ξένοι επενδυτές ενδιαφέρονται για το σύστημα διαχείρισης κινδύνων (Karaca et al., 2018) που εφαρμόζουν οι επιχειρήσεις. Στις ανεπτυγμένες χώρες η επιχειρηματική διαχείριση κινδύνων θεωρείται ως ανταγωνιστικό εργαλείο και η πηγή της οργανωτικής ανάπτυξης (Florio and Leoni, 2017). Είναι γενικώς αποδεκτό ότι επιχειρηματική διαχείριση κινδύνων έχει άμεση σχέση με τον εσωτερικό έλεγχο. Επομένως, μπορούμε να πούμε ότι εξαρτάται κατά κάποιο τρόπο από τον εσωτερικό έλεγχο ως προς την εφαρμογή, την παρακολούθηση και τη λειτουργία.

Σκοπός της παρούσας διπλωματικής εργασίας είναι η αποτύπωση των μεταβλητών του εσωτερικού ελέγχου που δύναται να συνεισφέρουν στην αποτελεσματική διαχείριση των επιχειρηματικών κινδύνων στις ελληνικές επιχειρήσεις.

Στην παρούσα εργασία αρχικά παρουσιάζεται το θεωρητικό πλαίσιο του εσωτερικού ελέγχου , των χαρακτηριστικών των εσωτερικών ελεγκτών και της διαχείρισης κινδύνων.

Το επόμενο μέρος της εργασίας ασχολείται με την βιβλιογραφική επισκόπηση και τις έρευνες τις διεθνούς βιβλιογραφίας. Στο τρίτο κομμάτι περιγράφεται αναλυτικά η μεθοδολογία που ακολουθείται, καθώς και το εργαλείο μέτρησης που επιλέχθηκε για την έρευνα της εργασίας, ενώ ακολουθεί η ανάλυση δεδομένων και η ερμηνεία των ευρημάτων της έρευνας.

Ακολουθούν τα συμπεράσματα καθώς και προτάσεις του ερευνητή. Τέλος αναφέρονται οι περιορισμοί της έρευνας αλλά και προτάσεις για περαιτέρω έρευνα.

2. ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

2.1 Ελεγκτική

Η Ελεγκτική αποτελεί έναν από τους πιο σημαντικούς κλάδους της λογιστικής επιστήμης . Ασχολείται με τη διατύπωση αρχών και κανόνων που αφορούν την ομαλή διεξαγωγή οικονομικών ελέγχων. Αντικείμενό της συνιστά ο έλεγχος των διαδικασιών και των μεθόδων που εφαρμόστηκαν από την επιχείρηση κατά τη διάρκεια του διαχειριστικού έτους και διενεργείται από πρόσωπα ανεξάρτητα προς την οικονομική μονάδα (Νεγκάκης Χ. και Ταχυνάκης Π. 2017)

Κατά τον Τσιμάρα η Ελεγκτική ορίζεται ως « το σύνολο των αρχών, κανόνων και ενεργειών διά των οποίων –απορρυσών από βαθειάν γνώσιν της Οικονομικής των Εκμεταλεύσεων (Επιχειρήσεων), της Λογιστικής και του Δικαίου (Εμπορικού , Αστικού, Φορολογικού) διενεργείται η εξέλιξις (Verification) εμπορικών βιβλίων, οικονομικών καταστάσεων , λογιστικών και συναφών στοιχείων, προς διαπίστωσίν πράξεων ή παραλείψεων και συναγωγή ν ητιολογημένων συμπερασμάτων σχετικών προς οικονομικήν τινά διαχείρισίν».

Έλεγχος ορίζεται ως ένα σύστημα αξιολογήσεων που εφαρμόζεται προκειμένου να εκφρασθεί μμία αντικειμενική κρίση σύμφωνα με συγκεκριμένες αρχές σχετικά με την αποτελεσματικότητα των ενεργειών της επιχείρησης σε σχέση με τους στόχους που έχει θέσει. Δηλαδή ο έλεγχος αποσκοπεί στο να διαπιστώσει εάν οι προς έλεγχο πληροφορίες έχουν προκύψει με βάση προκαθορισμένα κριτήρια. Ο ορισμός αυτός αφορά όχι μόνο τον έλεγχο των χρηματοοικονομικών καταστάσεων αλλά και διάφορες άλλες κατηγορίες ελέγχου (Καραμάνης Κ. 2008).

2.2. Ο εσωτερικός έλεγχος

Πολλοί ορισμοί έχουν δοθεί κατά το πέρασμα των χρόνων για τον εσωτερικό έλεγχο. Ο πιο επίσημος όμως είναι αυτός του Διεθνούς Ινστιτούτου Εσωτερικών Ελεγκτών(ΙΑΑ) σύμφωνα με τον οποίο ο εσωτερικός έλεγχος είναι μια ανεξάρτητη και αντικειμενική διαβεβαιωτική και συμβουλευτική δραστηριότητα σχεδιασμένη να προσθέτει αξία και να βελτιώνει τις λειτουργίες ενός οργανισμού. Βοηθάει τον οργανισμό να επιτύχει τους αντικειμενικούς σκοπούς του, υιοθετώντας μια συστηματική, επαγγελματική προσέγγιση στην αξιολόγηση και βελτίωση της αποτελεσματικότητας των διαδικασιών διαχείρισης κινδύνων, των συστημάτων εσωτερικού ελέγχου και εταιρικής διακυβέρνησης (ΙΑΑ). Συνειδητοποιήθηκε ότι ο εσωτερικός έλεγχος διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη, εφαρμογή και λειτουργία του ERM (Arena and Sarens, 2015). Θεωρείται επίσης ότι η συμμετοχή του εσωτερικού ελέγχου στον ERM θα προσθέσει αξία στην εταιρεία όσον αφορά την εξασφάλιση της επένδυσης των μετόχων(Adamu et al., 2020).

2.1.1 Είδη εσωτερικού ελέγχου

Ο εσωτερικός έλεγχος ουσιαστικά ελέγχει τις λειτουργίες της επιχείρησης σε όλο το φάσμα των διεργασιών της. Για αυτό και τα είδη του εσωτερικού ελέγχου που προκύπτουν είναι πολλά και ανάλογα με τις δραστηριότητες που έχει η κάθε επιχείρηση. Συνοπτικά μπορούμε να αναφερθούμε σε τέσσερα βασικά είδη ελέγχων καθώς αυτά αποτελούν βασικές και κοινές δραστηριότητες πολλών επιχειρήσεων. Ο εσωτερικός έλεγχος για την καλύτερη δυνατή απόδοσή του στην οικονομική μονάδα διακρίνεται ανάλογα με το τμήμα στις παρακάτω κατηγορίες (Παπαστάθης, 2014):

- Έλεγχοι Παραγωγής (Production Audits)
- Οικονομικοί ή Λογιστικοί Έλεγχοι (Financial Audits)
- Διοικητικοί Έλεγχοι (Management Audits)

- Λειτουργικοί Έλεγχοι (Functional Audits)

Έλεγχοι παραγωγής

Ο έλεγχος παραγωγής είναι αυτός που πραγματοποιείται στον τομέα της παραγωγής της επιχείρησης. Στον τομέα αυτό, ο έλεγχος γίνεται με σκοπό να εξεταστεί αν τηρούνται οι παραγωγικές διαδικασίες. Ειδικότερα ελέγχεται:

- Η σωστή στελέχωση των τμημάτων παραγωγής
- Η επάρκεια του μηχανολογικού εξοπλισμού και η σωστή λειτουργία του
- Η τήρηση διαδικασιών παράδοσης-παραλαβής των προϊόντων από την παραγωγή στην αποθήκη και στα διάφορα τμήματα
- Η κατάλληλη εκπαίδευση των στελεχών των τμημάτων παραγωγής

Οικονομικοί έλεγχοι

Ο Οικονομικός ή Λογιστικός έλεγχος στοχεύει στην επαλήθευση και στην εγκυρότητα των λογιστικών καταστάσεων της οικονομικής μονάδας. Ο λογιστικός έλεγχος συμπεριλαμβάνει όλες εκείνες τις δραστηριότητες που είναι απαραίτητες για την χρηματοδότηση της επιχείρησης, δηλαδή τα κεφάλαια που απαιτούνται για την ομαλή λειτουργία της. Σημαντικό ρόλο για την βιωσιμότητα της οικονομικής μονάδας ενέχει ο κίνδυνος χαμένων κεφαλαίων και ο πιστωτικός κίνδυνος. Ο λεπτομερής έλεγχος των οικονομικών στοιχείων των συναλλαγών και όλων των οικονομικών πράξεων εξασφαλίζουν τη σωστή πληροφόρηση στα ανώτερα διοικητικά κλιμάκια της επιχείρησης για τη νομιμότητα των συναλλαγών, τη σωστή διαχείριση και την αποδοτικότητα των οικονομικών πόρων, δίνοντάς τους έτσι την δυνατότητα να παίρνουν τις βέλτιστες επιχειρηματικές αποφάσεις.

Διοικητικοί έλεγχοι

Ο Διοικητικός έλεγχος αποτελείται από τους κανόνες που θεσπίζει η διοίκηση, θεωρώντας επιτυχή την πορεία της εφόσον υπάρχει μεγιστοποίηση των κερδών της. Εν συνεχεία το όργανο που επιδεικνύει την αποδοτικότητα της οικονομικής μονάδας αλλά και τις σωστές οικονομικές – λογιστικές καταστάσεις είναι ο εσωτερικός ελεγκτής. Οι κανόνες αυτοί έχουν στόχο την ομαλή διοίκηση των τμημάτων, την αποτελεσματικότητα των εργαζομένων και την επίτευξη των στόχων σύμφωνα με τους σκοπούς της επιχείρησης.

Λειτουργικοί έλεγχοι

Οι λειτουργικοί έλεγχοι ή Διαχειριστικοί Έλεγχοι (Operational Audits) αποβλέπουν στην ομαλή και αποτελεσματική λειτουργία ενός τμήματος και αν τηρούνται οι προβλεπόμενες διαδικασίες. Σκοπός των λειτουργικών ελέγχων που γίνονται είναι ανακαλύψουν κατά πόσο οι διαδικασίες στον τρόπο λειτουργίας του συστήματος διοίκησης έχουν θετικά αποτελέσματα κατά την υλοποίηση των αποφάσεων. Πιο συγκεκριμένα γίνεται έρευνα για:

- Ορθή λειτουργία του οργανογράμματος και του συστήματος διοίκησης
- Την εφαρμογή των αποφάσεων του Δ.Σ.
- Την τήρηση θεσπισμένων εξουσιοδοτήσεων στις διενεργούμενες συναλλαγές.

Η αναγκαιότητα για τον έλεγχο οποιασδήποτε οικονομικής μονάδας έχει την πηγή της στην ύπαρξη των ατελειών της ανθρώπινης φύσης, αφού τα λάθη, οι παραλήψεις, οι καταδολιεύσεις, ακόμη και οι απάτες είναι έμφυτα στον άνθρωπο και υπάρχουν σε κάθε ανθρώπινη δραστηριότητα (Γρηγοράκος, 2006).

2.3. Χαρακτηριστικά εσωτερικών ελεγκτών

Τα χαρακτηριστικά ενός εσωτερικού ελεγκτή αλλά και η πρότυπη επαγγελματική του συμπεριφορά είναι τα εξής (Παπαδάτου, 2001):

Η ανώτατη πανεπιστημιακή εκπαίδευση σχετική με το αντικείμενο του ελέγχου και εμπλουτισμένο με οργανωτικά και διοικητικά στοιχεία.

Η αμεροληψία, να αντιστέκεται δηλαδή σε πειρασμούς ή γεγονότα που λαμβάνουν μέρος στο περιβάλλον του ελέγχου.

- Η αντικειμενικότητα, δηλαδή η ικανότητα αξιολόγησης και κριτικής των διαδικασιών της επιχείρησης χωρίς να ασκείται κριτική στους εργαζόμενους.
- Να διαθέτει διπλωματικότητα και διακριτικότητα με τους εμπλεκόμενους πριν και κατά την διάρκεια της εργασίας του.
- Η άμεση προσαρμογή σε νέα δεδομένα αλλά και σε νέες πολιτικές που θεσπίζονται στο εσωτερικό περιβάλλον της επιχείρησης.
- Η ικανότητα ανάλυσης των οικονομικών δεδομένων και των γεγονότων και η άμεση ερμηνεία των αιτιών που προκαλούν την δυσλειτουργία σε μια επιχείρηση με σκοπό την βελτίωση της διαδικασίας.
- Η ευρεία αντίληψη, έτσι ώστε οι παρατηρήσεις του να είναι τεκμηριωμένες και το πόρισμα της έκθεσης του εσωτερικού ελέγχου να μην επιδέχεται καμίας αμφισβήτησης από τα διευθυντικά στελέχη καθώς και από τους εργαζόμενους.
- Η πλήρης επιστημονική και επαγγελματική κατάρτιση καθώς και η εξειδίκευση υψηλών προδιαγραφών μέσα από συνεχή και διαρκή επιμόρφωση και εκπαίδευση.
- Πολύχρονη εμπειρία στον κλάδο της Ελεγκτικής.
- Διαφάνεια, να μην έχει συμμετάσχει ποτέ σε παράνομη δραστηριότητα εντός ή εκτός της επιχείρησης, που μπορεί να επηρεάσει το τελικό πόρισμα της έκθεσης ελέγχου.
- Εχεμύθεια, να μην κοινοποιεί δεδομένα και πληροφορίες σχετικά με τον οργανισμό του οποίου διενεργεί τον έλεγχο ούτε κατά την διάρκεια αλλά ούτε και μετά το τέλος του εσωτερικού ελέγχου.

2.4. Η διαχείριση κινδύνων

Ο επιχειρηματικός κίνδυνος ορίζεται ως η πιθανότητα η επιχείρηση να μην πετύχει τους στόχους της. Ειδικότερα επιχειρηματικός κίνδυνος είναι η πιθανότητα να συμβεί στο μέλλον ένα γεγονός το οποίο θα επηρεάσει την ικανότητα της επιχείρησης να επιτύχει τους επιχειρηματικούς της σκοπούς και να εφαρμόσει τις στρατηγικές της (Καζαντζής, 2006).

Η επικαιροποιημένη έκθεση της Επιτροπής Treadway υπογραμμίζει τη σημασία της συνεκτίμησης του κινδύνου τόσο στη διαδικασία σχεδιασμού της εταιρικής στρατηγικής όσο και στην αξιολόγηση της απόδοσης του οργανισμού. Το νέο προτεινόμενο ρυθμιστικό πλαίσιο διαχείρισης των επιχειρηματικών κινδύνων της COSO προτείνει τις εξής αλλαγές/ βελτιώσεις συγκριτικά με το αρχικό Πλαίσιο Διαχείρισης των Εταιρικών Κινδύνων που δημοσιεύθηκε το 2004:

- Συνδέει σαφέστερα τη διαχείριση του κινδύνου των επιχειρήσεων με πολλές προσδοκίες των μετόχων και του διοικητικού συμβουλίου των οργανισμών.
- Τοποθετεί το ρίσκο στο πλαίσιο της απόδοσης ενός οργανισμού, παρά ως ένα αντικείμενο μεμονωμένης άσκησης.
- Επιτρέπει στους οργανισμούς να προβλέπουν καλύτερα τον κίνδυνο για να μπορέσουν να προχωρήσουν, με την κατανόηση ότι η αλλαγή δημιουργεί ευκαιρίες και όχι απλώς δυνητικές απειλές.
- Απαντά στην έκκληση της επιχειρηματικής κοινότητας για μεγαλύτερη έμφαση στον τρόπο με τον οποίο η διαχείριση κινδύνων των επιχειρήσεων συνδέεται με το στρατηγικό σχεδιασμό και την αξιολόγηση της απόδοσής τους.

Στις μέρες μας κύριο μέλημα των επιχειρήσεων είναι η εφαρμογή συστήματος διαχείρισης κινδύνων ,ώστε αυτοί να εντοπίζονται εγκαίρως και να αντιμετωπίζονται καταλλήλως. Το σύστημα διαχείρισης κινδύνων

έγινε πιο δημοφιλής μετά την τελευταία παγκόσμια οικονομική κρίση και ειδικά οι ξένοι επενδυτές δείχνουν μεγάλο ενδιαφέρον για την εφαρμογή του (Karaca et al., 2018). Στις ανεπτυγμένες χώρες ο ERM θεωρείται ως το ανταγωνιστικό εργαλείο και η πηγή της οργανωτικής ανάπτυξης (Florio and Leoni, 2017). Επίσης το σύστημα διαχείρισης κινδύνων είναι υποχρεωτικό μέρος της εταιρικής διακυβέρνησης των εισηγμένων εταιριών (Adamu et al., 2020).

2.5 Εξωτερικός έλεγχος

Ο Εξωτερικός Έλεγχος είναι ο λογιστικός και διαχειριστικός έλεγχος ο οποίος διενεργείται από Ορκωτούς Ελεγκτές Λογιστές οι οποίοι είναι ανεξάρτητοι, όσον αφορά τις κάθε είδους σχέσεις τους με την ελεγχόμενη οικονομική μονάδα σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία. Η διενέργεια του Εξωτερικού ελέγχου απαιτεί άριστη επιστημονική κατάρτιση, μεγάλη εμπειρία και ακέραιο χαρακτήρα. Ο Εξωτερικός έλεγχος επίσης απαιτεί ανεπτυγμένη κριτική ικανότητα, σιγουριά για το αποτέλεσμα του έργου και έφεση για αυτοσχεδιασμό ως προς την προσέγγιση πολύπλοκων υποθέσεων. Ως αποτέλεσμα, η επαγγελματικές γνώμες που εκφράζουν οι εξωτερικοί ελεγκτές συμβάλλουν τα μέγιστα στην αξιοπιστία των λογιστικών καταστάσεων έναντι τρίτων ενδιαφερόμενων προσώπων.

Σύμφωνα με τα Διεθνή Πρότυπα Ελέγχου και τα Διεθνή Πρότυπα Δικλείδων Ποιότητας η αποστολή του εξωτερικού ελεγκτή είναι:

- Σύμφωνα με το Δ.Π.Ε. 200, ο ελεγκτής πρέπει να αποκτήσει διασφάλιση ότι οι χρηματοοικονομικές καταστάσεις είναι απαλλαγμένες από λάθη και να εκφράσει γνώμη ώστε αν οι καταστάσεις αυτές έχουν καταρτιστεί σύμφωνα με ένα Πλαίσιο Χρηματοοικονομικής Αναφοράς (Δ.Π.Χ.Α. ή Ε.Γ.Λ.Σ.) και να υποβάλλει έκθεση με αντικείμενο τις οικονομικές καταστάσεις και να κοινοποιήσει τα ευρήματά του.

- Σύμφωνα με το ΔΠΕ 700, η έκθεση του ελεγκτή θα πρέπει να είναι σε έγγραφη μορφή, να έχει σαφή τίτλο όσον αφορά την ιδιότητά του ως ανεξάρτητος ελεγκτής και να απευθύνεται εκεί όπου απαιτείται.

Οι έλεγχοι διακρίνονται σε 5 κατηγορίες:

- Έλεγχος Οικονομικών Καταστάσεων
- Λειτουργικοί έλεγχοι
- Έλεγχοι αποδοτικότητας
- Έλεγχοι συμμόρφωσης
- Ειδικοί έλεγχοι

Έλεγχος Οικονομικών Καταστάσεων

Ο χρηματοοικονομικός έλεγχος είναι από τους ελέγχους που συναντούμε πιο συχνά από ορκωτούς ελεγκτές. Επικεντρώνεται στην έκφραση γνώμης όσον αφορά την ορθότητα παρουσίασης των χρηματοοικονομικών καταστάσεων της οικονομικής μονάδας, δηλαδή εάν έχουν συνταχθεί σύμφωνα με τις βασικές αρχές της λογιστικής. Βασικό του καθήκον είναι ο έλεγχος της αξιοπιστίας του λογιστικού συστήματος σύμφωνα με το οποίο λειτουργεί μια επιχείρηση αλλά και η αποτελεσματικότητα και ορθότητα όσον αφορά τα χρηματοοικονομικά μεγέθη που παρουσιάζει η επιχείρηση. Ένας χρηματοοικονομικός έλεγχος δεν έχει ως βασικό σκοπό τον εντοπισμό μικρών λαθών ή καταχρήσεων, εκτός και εάν αυτά παραποιούν τις καταστάσεις σε μεγάλο βαθμό. Αντιθέτως, εξετάζεται οποιοδήποτε στοιχείο απάτης ή κατάχρησης μέχρι να εξαλειφθούν οποιεσδήποτε αμφιβολίες του ελεγκτή.

Λειτουργικός Έλεγχος

Σκοπός του λειτουργικού ελέγχου είναι η αξιολόγηση των λειτουργιών της επιχείρησης. Πιο συγκεκριμένα, ελέγχεται αν μια ή περισσότερες λειτουργίες, χρηματοοικονομικές ή μη, συμμορφώνεται και σε πιο βαθμό

με τις αρχές και τους κανόνες που ορίζουν την συγκεκριμένη λειτουργία. Κατά τον έλεγχο αυτόν, γίνεται μια επισκόπηση του κάθε τμήματος της επιχείρησης ώστε να αξιολογηθεί η αποτελεσματικότητας και η αποδοτικότητά του. Μπορούμε να περιορίσουμε τους σκοπούς των λειτουργικών ελέγχων σε τρία μέρη. Αρχικά, ένας βασικός σκοπός είναι ο προσδιορισμός της απόδοσης της ελεγχόμενης λειτουργίας. Δεύτερον, ο προσδιορισμός ευκαιριών για βελτίωση της αποδοτικότητας ή της παραγωγικότητας και της ποιότητας και τρίτον ο σχηματισμός συστάσεων για περαιτέρω δράση ανάλογα με την φύση των ζητημάτων που προκύπτουν.

Έλεγχος συμμόρφωσης

Αυτή η κατηγορία ελέγχου έχει σκοπό την εξέταση όσον αφορά την συμμόρφωση της ελεγχόμενης μονάδας με κάποιους προσυμφωνημένους όρους και διαδικασίες. Τέτοιου είδους έλεγχοι περιλαμβάνουν εξέταση συγκεκριμένων δραστηριοτήτων μιας ελεγχόμενης μονάδας με στόχο την εξακρίβωση της συμμόρφωσης σε συγκεκριμένους όρους ή διατάξεις ρυθμιστικών αρχών. Αυτές οι διαδικασίες θα μπορούσαν να είναι συμβόλαια συνεργασίας με άλλα νομικά ή φυσικά πρόσωπα, επιχορηγήσεις, ή και προδιαγραφές διαφόρων παγίων ή έργων. Επίσης ο έλεγχος των φορολογικών δηλώσεων που υποβάλλουν τα νομικά ή φυσικά πρόσωπα αποτελεί ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα ελέγχου συμμόρφωσης.

Ειδικοί έλεγχοι

Ειδικός είναι κάθε έλεγχος ο οποίος διενεργείται από Ελεγκτές αλλά δεν εμπίπτει σε καμία από τις παραπάνω κατηγορίες.

3. ΑΝΑΣΚΟΠΙΣΗ ΤΗΣ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ

3.1. Σχέση εσωτερικού ελέγχου και διαχείρισης κινδύνου

Σύμφωνα με την έρευνα των Laura de Zwaan et al., που πραγματοποιήθηκε το 2011 στην Αυστραλία και συμμετείχαν σε αυτήν 117 πιστοποιημένοι εσωτερικοί ελεγκτές από οντότητες του ιδιωτικού και δημόσιου τομέα υποδεικνύεται ότι μια υψηλή συμμετοχή των ελεγκτών στο σύστημα διαχείρισης κινδύνων επηρεάζει την προθυμία τους να αναφέρουν στην επιτροπή μια δυσλειτουργία των διαδικασιών του ERM . Η έρευνα επίσης βρίσκει ότι η πλειοψηφία των οργανισμών έχει πρόσφατα υιοθετήσει ERM. Οι εσωτερικοί ελεγκτές συμμετέχουν σε διαδικασίες διασφάλισης του ERM ενώ κάποιοι άλλοι συμμετέχουν σε διαδικασίες που θα μπορούσαν να θέσουν σε κίνδυνο την αντικειμενικότητά τους. Τα ευρήματα ενισχύουν την ανάγκη οι οργανισμοί να τηρούν τις συστάσεις του Ινστιτούτου Εσωτερικών Ελεγκτών και να διασφαλίζουν ότι οι εσωτερικοί ελεγκτές δεν διαδραματίζουν ακατάλληλο ρόλο ως προς την εφαρμογή του ERM.

Επίσης σύμφωνα με έρευνα που πραγματοποιήθηκε από τους Nor Hafizah and Zainal Abidin, (2017) στην Μαλαισία με ερωτηματολόγιο που διανεμήθηκε σε 620 δημόσιες εισηγμένες εταιρείες και απαντήθηκε από τους επικεφαλής του τμήματος εσωτερικού ελέγχου διαπιστώθηκε ότι η επιτροπή ελεγκτών και το σύστημα διαχείρισης κινδύνου σχετίζονται σημαντικά και θετικά με την εφαρμογή εσωτερικού ελέγχου που βασίζεται στην διαχείριση κινδύνων. Κυρίως τα αποτελέσματα της έρευνας καταδεικνύουν ότι η ύπαρξη ενός πιο τυποποιημένου περιβάλλοντος κινδύνου θα ενίσχυε την ύπαρξη μίας πιο ενισχυμένης κουλτούρας διαχείρισης των κινδύνων και ως εκ τούτου θα υπάρχει μια πιο ισχυρή βάση για τον εσωτερικό έλεγχο που βασίζεται στην διαχείριση των κινδύνων. Ωστόσο, η εμπειρία εσωτερικού ελέγχου, το μέγεθος της λειτουργίας εσωτερικού ελέγχου, τα προσόντα της επιτροπής ελέγχου και το σύστημα εσωτερικού ελέγχου δεν

διαπιστώνεται ότι είναι σημαντικοί παράγοντες πρόβλεψης παρουσίας κινδύνων. Η καλύτερη ποιότητα των εργασιών εσωτερικού ελέγχου θα ελαχιστοποιήσει τους πιθανούς κινδύνους που εμποδίζουν την επίτευξη των στόχων της εταιρείας, μειώνουν την τάση για παραποίηση χρηματοοικονομικών πληροφοριών και βελτιώνουν την ποιότητα των χρηματοοικονομικών αναφορών.

3.2. Ο ρόλος των εσωτερικών ελεγκτών.

Οι Modar and Shatha (2013) ,διένεμαν ένα ερωτηματολόγιο στους εσωτερικούς ελεγκτές των Ιορδανικών τραπεζών ρωτώντας για είκοσι διαφορετικούς τύπους κινδύνων και πως θα αντιδρούσαν στην ύπαρξη του κάθε κινδύνου ξεχωριστά. Τα ευρήματα της έρευνας έδειξαν ότι ο ρόλος των εσωτερικών ελεγκτών στη διαχείριση κινδύνων στις τράπεζες στην Ιορδανία βρέθηκε περιορισμένος. Οι κίνδυνοι στους οποίους συμμετείχαν περισσότερο οι εσωτερικοί ελεγκτές ήταν εκείνοι που σχετίζονται με τη συμμόρφωση, ενώ οι κίνδυνοι που αντιμετωπίστηκαν λιγότερο από τους εσωτερικούς ελεγκτές περιλάμβαναν εκείνους που σχετίζονται με την οικονομία και τον πολιτισμό της Ιορδανίας. Επίσης, οι περισσότεροι από τους ερωτηθέντες ανέφεραν ότι ανέλαβαν κάποιους ακατάλληλους ρόλους στην αντιμετώπιση των κινδύνων.

Το 2006 οι Nuno Castanheira, Lúcia Lima Rodrigues and Russell Craig πραγματοποίησαν μια έρευνα προσπαθώντας να ανακαλύψουν τον ρόλο του εσωτερικού ελέγχου στην διαχείριση κινδύνων. Τα αποτελέσματα της έρευνας προήλθαν από την απάντηση ενός ερωτηματολογίου από 96 διευθυντές εσωτερικούς ελεγκτές, μέλη όλοι της Πορτογαλικής επιτροπής εσωτερικών ελεγκτών. Σύμφωνα λοιπόν με τα αποτελέσματα της έρευνας κατά τον προγραμματισμό ενός ετήσιου χρονοδιαγράμματος από τους εσωτερικούς ελεγκτές , η υιοθέτηση μιας προσέγγισης βασισμένη στην διαχείριση κινδύνων είναι στατιστικά σημαντική σε διεθνείς εταιρείες και σε εταιρείες εισηγμένες στο χρηματιστήριο της Πορτογαλίας. Υπάρχει μια ισχυρή (αλλά όχι σημαντική) σχέση μεταξύ

του ετήσιου προγραμματισμού ελέγχου βάσει κινδύνου στις ιδιωτικές εταιρείες, κυρίως στον χρηματοοικονομικό τομέα. Η έρευνα έδειξε ότι ο εσωτερικός έλεγχος που βασίζεται στην διαχείριση κινδύνων συσχετίζεται θετικά με το μέγεθος της οντότητας.

Την ίδια χρονιά επίσης οι Gerrit Sarens και Ignace De Beelde πραγματοποίησαν μια έρευνα προσπαθώντας να καταγράψουν πως οι εσωτερικοί ελεγκτές αντιλαμβάνονται τον ρόλο τους στην διαχείριση κινδύνων στις βελγικές και αμερικανικές εταιρίες. Προκειμένου να συγκεντρωθούν επαρκή δεδομένα, πραγματοποιήθηκαν συνεντεύξεις με διευθυντικά στελέχη από 10 διαφορετικές εταιρείες. Στις βελγικές εταιρείες, οι εσωτερικοί ελεγκτές εστιάζουν στις αδυναμίες του συστήματος διαχείρισης κινδύνων με σκοπό να αναδείξουν την δική τους αξία. Στις περιπτώσεις των ΗΠΑ, οι αντικειμενικές αξιολογήσεις και γνώμες των εσωτερικών ελεγκτών αποτελούν πολύτιμη συμβολή για τη νέα αξιολόγηση εσωτερικού ελέγχου .

Σύμφωνα με τους Philomena Leung, Barry J. Cooper and Luckmika Perera (2011), που βασίστηκαν σε έρευνα που έγινε από τους chief audit executives της Αυστραλίας ζητήματα που αφορούν τον εσωτερικό έλεγχο, την αξιολόγηση των κινδύνων και τις διαδικασίες του management θεωρούνται βασικοί παράγοντες που θα βοηθούσαν τον εσωτερικό έλεγχο να συμβάλλει στην καλή εταιρική διακυβέρνηση. Η έρευνα επίσης έδειξε στο γεγονός ότι οι εσωτερικοί ελεγκτές παρέχουν και συμβουλευτικό ρόλο σε θέματα που αφορούν συστήματα πληροφορικής, στρατηγικούς κινδύνους και χρηματοοικονομικά θέματα. Εάν οι εσωτερικοί ελεγκτές συμβάλλουν προληπτικά στην καλή εταιρική διακυβέρνηση, πρέπει να καθορίσουν πώς και με ποιο τρόπο μπορεί να γίνει αυτό.

3.3. Χαρακτηριστικά εσωτερικών ελεγκτών

Σύμφωνα με τον Gene Smith (2005) οι εσωτερικοί ελεγκτές πρέπει να διαθέτουν εξαιρετικές δεξιότητες επικοινωνίας για να πετύχουν και να προχωρήσουν στην μεταβαλλόμενη, σύνθετη διεθνή παγκόσμια αγορά. Οι ελεγκτές χρησιμοποιούν επικοινωνιακές δεξιότητες σε σχεδόν κάθε κατάσταση που αντιμετωπίζουν. Οι ελεγκτές πρέπει να δημιουργούν μια εικόνα προστιθέμενης αξίας στους οργανισμούς και όχι μόνο να ερευνούν. Ο Gene Smith βασίστηκε σε μια σειρά από δημοσιευμένες εκδόσεις (2000-2004), που στοχεύουν να δείξουν τη σημασία των δεξιοτήτων επικοινωνίας για τους εσωτερικούς ελεγκτές.

Αυτή η μελέτη πραγματοποιήθηκε το 2019 από τους Mubako and Muzorewa ζητώντας τις γνώμες των chief audit executives (CAEs) στη Ζιμπάμπουε μέσω μιας διαδικτυακής έρευνας που διανεμήθηκε μέσω e-mail. Τα ευρήματα δείχνουν ότι η σχέση μεταξύ των εσωτερικών και εξωτερικών ελεγκτών είναι, σε ορισμένες περιπτώσεις, τεταμένη και ότι οι ενέργειες της διοίκησης δεν διευκολύνουν πάντα την ανάπτυξη μιας καλής, παραγωγικής σχέσης μεταξύ των ελεγκτών.

Λίγα χρόνια νωρίτερα, το 2016 οι Endaya and Hanefah πραγματοποίησαν έρευνα με σκοπό να αποδείξουν την ευθεία σχέση ανάμεσα στα χαρακτηριστικά των εσωτερικών ελεγκτών και την αποτελεσματικότητα του εσωτερικού ελέγχου όπως επίσης και της μετριοπαθούς επίδρασης της ανώτερης διοίκησης. Για το σκοπό αυτό δημιούργησαν ένα ερωτηματολόγιο το οποίο απαντήθηκε από 114 μέλη της Λιβυκής ένωσης Λογιστών και Ελεγκτών. Τα ευρήματα της έρευνας αποκαλύπτουν ότι τα χαρακτηριστικά των εσωτερικών ελεγκτών έχουν σημαντικό αντίκτυπο στην αποτελεσματικότητα του εσωτερικού ελέγχου και ότι η υποστήριξη των ανώτερων στελεχών της διοίκησης έχει μέτρια επίδραση.

3.4. Σύστημα διαχείρισης κινδύνων

Οι Sana Masmoudi Mardessi and Sonda Daoud Ben Arab, (2016) ,διένεμαν ένα ερωτηματολόγιο σε 86 τунησιακές επιχειρήσεις. Τα αποτελέσματα της έρευνας έδειξαν ότι το επίπεδο εφαρμογής του ERM σχετίζεται θετικά με την παρουσία ενός εσωτερικού ελεγκτή, με τον τύπο της οικονομικής οντότητας και το μέγεθος της εταιρείας.

Οι Drogalas and Siopi (2017) μετά από έρευνα που πραγματοποίησαν μέσω αποστολής ερωτηματολογίου σε διευθυντές, λογιστές και εσωτερικούς ελεγκτές ελληνικών οργανισμών που διενεργούν εσωτερικούς ελέγχους , αποκάλυψαν ότι ο εσωτερικός έλεγχος, η προστιθέμενη αξία εσωτερικού ελέγχου και οι εσωτερικοί ελεγκτές συσχετίζονται στατιστικά σημαντικά με τη διαχείριση κινδύνου, αναδεικνύοντας τον τρόπο με τον οποίο μπορούν οι επιχειρήσεις να χρησιμοποιήσουν αποτελεσματικά τη διαχείριση κινδύνου κατά την άσκηση του εσωτερικού ελέγχου. Με τον τρόπο αυτό, οι επιχειρήσεις θα μπορέσουν τελικώς να εντοπίσουν όλες τις περιοχές κινδύνου στις οποίες πρέπει να εστιάσουν, καθώς και να εφαρμόσουν τις κατάλληλες διαδικασίες για την αντιμετώπισή τους (Drogalas and Siopi, 2017).

Το 2012 οι Vijayakumar and Nagaraja έκαναν μια έρευνα σχετικά με την επίδραση του εσωτερικού ελέγχου στην διαχείριση επιχειρηματικών κινδύνων σε επιχειρήσεις του δημόσιου τομέα. Μεταξύ των διαφόρων εργαλείων ελέγχου της διαχείρισης κινδύνου, χρησιμοποιείται κυρίως ο εσωτερικός έλεγχος ως αποτελεσματικό εργαλείο για τη διαχείριση λειτουργικών, οικονομικών, νομικών και κανονιστικών κινδύνων. Περαιτέρω, εσωτερικός έλεγχος διευκολύνει επίσης στη διαμόρφωση στρατηγικών πολιτικών για την επίτευξη επιχειρηματικών στόχων

3.5 Σχέση εσωτερικού εξωτερικού ελέγχου.

Σύμφωνα με έρευνα που πραγματοποίησαν το 2011 οι Munro and Stewart με σκοπό να διερευνήσουν εάν η σχέση αναφοράς του εσωτερικού ελέγχου με την επιτροπή ελέγχου και το περιβάλλον επιχειρηματικού κινδύνου του πελάτη επηρεάζει την εξάρτηση των εξωτερικών ελεγκτών στο έργο του εσωτερικού ελέγχου κατέληξαν στα παρακάτω συμπεράσματα. Οι δύο παράγοντες επηρεάζουν την εξάρτηση των εξωτερικών ελεγκτών στην εργασία που έχει ήδη αναληφθεί από τον εσωτερικό έλεγχο και τη χρήση των εσωτερικών ελεγκτών (IA) ως βοηθούς. Τα αποτελέσματα δείχνουν επίσης ότι οι εξωτερικοί ελεγκτές είναι πιο πιθανό να χρησιμοποιούν εσωτερικό έλεγχο για εργασίες αξιολόγησης ελέγχου από ό, τι για ουσιαστικούς ελέγχους.

Το 2019 οι Grace Mubako and Susan Charowedza Muzorewa προσπάθησαν να εξετάσουν τη φύση και την έκταση της αλληλεπίδρασης και της σχέσης μεταξύ εσωτερικών ελεγκτών (IA) και εξωτερικών ελεγκτών (EA) από τη σκοπιά των IA σε μια αναπτυσσόμενη χώρα, τη Ζιμπάμπουε. Η έρευνα πραγματοποιήθηκε μέσω ερωτηματολογίου που στάλθηκε με e mail σε chief audit executives στην Ζιμπάμπουε. Η μελέτη διαπιστώνει ότι η αλληλεπίδραση μεταξύ των εσωτερικών ελεγκτών και των εξωτερικών ελεγκτών είναι περιορισμένη και ότι οι εξωτερικοί ελεγκτές ενδέχεται να μην κάνουν πλήρη χρήση της λειτουργίας εσωτερικού ελέγχου (IAF). Τα ευρήματα δείχνουν επίσης ότι η σχέση μεταξύ των ελεγκτών είναι, σε ορισμένες περιπτώσεις, τεταμένη και ότι οι ενέργειες της διοίκησης δεν διευκολύνουν πάντα την ανάπτυξη μιας καλής, παραγωγικής σχέσης μεταξύ των ελεγκτών.

Σύμφωνα με έρευνα που πραγματοποιήθηκε το 2013 από τους Davidson et. Al., και στην οποία συμμετείχαν 142 ελεγκτές (όλοι CPAs), διαπιστώθηκε ότι οι εξωτερικοί ελεγκτές προτιμούν να βασιστούν στο έργο του εσωτερικού ελέγχου όταν αυτό έχει ανατεθεί εξωτερικά παρά όταν πραγματοποιείται μέσα στην εταιρεία. Παρόλα αυτά όταν ο

έλεγχος είναι συνεχής και όχι περιοδικός οι εξωτερικοί ελεγκτές δεν επηρεάζονται από το εάν ο εσωτερικός έλεγχος έχει ανατεθεί εξωτερικά ή εάν γίνεται μέσα στην εταιρεία.

Το 2010 πραγματοποιήθηκε έρευνα από τους Suwaidan and Qasim με σκοπό να διερευνήσουν τις αντιλήψεις ενός δείγματος εξωτερικών ελεγκτών της Ιορδανίας για τη σημασία που δίνουν σε διάφορους παράγοντες που μπορούν να επηρεάσουν την εξάρτησή τους από έναν εσωτερικό ελεγκτή κατά τον εξωτερικό τους έλεγχο. Χρησιμοποιήθηκε δείγμα 100 εξωτερικών ελεγκτών για τη διερεύνηση των αντιλήψεων τους ως προς τη σημασία που δίνουν σε διάφορους παράγοντες που μπορούν να επηρεάσουν την εξάρτησή τους από έναν εσωτερικό ελεγκτή κατά τον εξωτερικό τους έλεγχο.

Τα αποτελέσματα της έρευνας δείχνουν ότι οι εξωτερικοί ελεγκτές στην Ιορδανία θεωρούν την αντικειμενικότητα, την ικανότητα και την απόδοση της εργασίας των εσωτερικών ελεγκτών ως πολύ σημαντικούς παράγοντες που επηρεάζουν τις αποφάσεις αξιοπιστίας τους. Βρέθηκε ότι η «αντικειμενικότητα» είχε την υψηλότερη μέση βαθμολογία, ακολουθούμενη από την «ικανότητα» και την «απόδοση εργασίας» .

4.ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ

4.1 Εισαγωγή

Στο παρακάτω κεφάλαιο παρουσιάζεται η μεθοδολογία της έρευνας που πραγματοποιήθηκε προκειμένου να εξεταστούν οι μεταβλητές της εφαρμογής του εσωτερικού ελέγχου. Αρχικά προσδιορίζεται ο πληθυσμός και το δείγμα της έρευνας, ενώ στην συνέχεια αναλύονται το ερωτηματολόγιο που δημιουργήθηκε και η μεθοδολογία στατιστικής ανάλυσης της έρευνας.

4.2 Πληθυσμός – δείγμα

Ο εσωτερικός έλεγχος εφαρμόζεται υποχρεωτικά από εταιρείες που είναι εισηγμένες στο χρηματιστήριο καθώς και από άλλες μεγάλες επιχειρήσεις εφόσον το επιθυμούν. Έτσι με βάση τα παραπάνω το δείγμα της έρευνας αποτελείται από εργαζόμενους που δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα και διαθέτουν τμήμα εσωτερικού ελέγχου.

4.3 Ερωτηματολόγιο

Το ερωτηματολόγιο δημιουργήθηκε με βάση την ανάλυση της βιβλιογραφίας. Έτσι προέκυψε ένα ερωτηματολόγιο με τρεις γενικές ερωτήσεις πολλαπλής επιλογής και είκοσι ερωτήσεις κλειστού τύπου της βαθμολογικής κλίμακας Likert (πενταβάθμια κλίμακα) σύμφωνα με την οποία ο ερωτώμενος καλείται να απαντήσει σχετικά με το βαθμό συμφωνίας-εφαρμογής της κάθε ερώτησης. Το ερωτηματολόγιο σχεδιάστηκε με σκοπό να είναι κατανοητό και να συμπληρώνεται εύκολα από τον ερωτώμενο. Για το λόγο αυτό κάποιες από τις ερωτήσεις τροποποιήθηκαν, κάποιες αφαιρέθηκαν πριν το ερωτηματολόγιο σταλθεί στους ερωτώμενους. Για την δημιουργία του ερωτηματολογίου χρησιμοποιήθηκαν οι φόρμες της Google. Συνολικά κατά τον μήνα

Ιανουάριο στάλθηκαν 200 ερωτηματολόγια σε στελέχη ελληνικών επιχειρήσεων και τελικά συγκεντρώθηκαν 88 απαντήσεις.

Το ερωτηματολόγιο αποτελείται από έξι τμήματα, τα οποία προέκυψαν έπειτα από ανάλυση της διεθνούς βιβλιογραφίας.

Το πρώτο τμήμα αποτελείται από τρεις γενικές ερωτήσεις. Πιο συγκεκριμένα εξετάζεται η κατηγορία στην οποία δραστηριοποιείται η επιχείρησή και εάν δραστηριοποιείται σε διεθνές επίπεδο καθώς και η θέση που κατέχει ο ερωτώμενος στην επιχείρηση.

Το δεύτερο μέρος του ερωτηματολογίου αποτελείται από τρεις ερωτήσεις σχετικά με την σχέση του εσωτερικού ελέγχου με την διαχείριση κινδύνων. Αρχικά διερευνάται ο βαθμός που εμπλέκεται ο εσωτερικός έλεγχος στις διαδικασίες του συστήματος διαχείρισης κινδύνων. Στην συνέχεια διερευνάται κατά πόσο η ποιότητα των εργασιών των εσωτερικών ελεγκτών ελαχιστοποιεί τους κινδύνους (Laura de Zwaan et al., 2011). Τέλος ακολουθεί μια ερώτηση που εξετάζει κατά πόσο η ύπαρξη ισχυρού τμήματος διαχείρισης κινδύνων ενισχύει την συνεισφορά του εσωτερικού ελέγχου (Nor Hafizah and Zainal Abidin, 2017).

Στο τρίτο μέρος του ερωτηματολογίου που αποτελείται από πέντε ερωτήσεις εξετάζεται ο ρόλος των εσωτερικών ελεγκτών. Η πρώτη ερώτηση εξετάζει κατά πόσο οι εσωτερικοί ελεγκτές δεν συμμετέχουν σε διαδικασίες που θα έθεταν σε κίνδυνο την αντικειμενικότητα τους (Laura de Zwaan et al., 2011). Η δεύτερη ερώτηση εξετάζει κατά πόσο οι ελεγκτές έχουν σημαντικό ρόλο στην αντιμετώπιση των κινδύνων (Modar Abdullatif and Shatha Kawuq, 2015). Στην τρίτη ερώτηση εξετάζεται κατά πόσο οι αξιολογήσεις των εσωτερικών ελεγκτών αποτελούν πολύτιμη συμβολή για την αξιολόγηση του συστήματος διαχείρισης κινδύνων και στη τέταρτη ερώτηση εξετάζεται κατά πόσο οι εσωτερικοί ελεγκτές εστιάζουν στις αδυναμίες του συστήματος διαχείρισης κινδύνων (Gerrit Sarens and Ignace De Beelde, 2006). Στην

Πέμπτη ερώτηση εξετάζεται κατά πόσο οι εσωτερικοί ελεγκτές έχουν συμβουλευτικό ρόλο και σε θέματα που αφορούν άλλα τμήματα (Philomena Leung, Barry J. Cooper and Luckmika Perera, 2011).

Το τέταρτο μέρος του ερωτηματολογίου εξετάζει τα χαρακτηριστικά των εσωτερικών ελεγκτών. Η πρώτη ερώτηση εξετάζει κατά πόσο οι εσωτερικοί ελεγκτές διαθέτουν επικοινωνιακές δεξιότητες (Gene Smith, 2005). Στην δεύτερη και τρίτη ερώτηση εξετάζεται κατά πόσο οι εσωτερικοί ελεγκτές παρακολουθούν σεμινάρια και διαθέτουν τις απαραίτητες γνώσεις για την εφαρμογή του εσωτερικού ελέγχου. Τέλος στην τέταρτη ερώτηση εξετάζεται κατά πόσο οι εσωτερικοί ελεγκτές συμμορφώνονται με τα πρότυπα για την επαγγελματική εφαρμογή του εσωτερικού ελέγχου.

Στο πέμπτο μέρος του ερωτηματολογίου εξετάζεται το σύστημα διαχείρισης κινδύνων. Στην πρώτη ερώτηση διερευνάται κατά πόσο το σύστημα διαχείρισης κινδύνων είναι τυποποιημένο. Ακολουθεί ερώτηση σχετικά με το κατά πόσο υπάρχουν συγκεκριμένες διαδικασίες. Ακολουθεί ερώτηση με το πόσο συνδέεται το σύστημα διαχείρισης κινδύνων με την επίτευξη των στρατηγικών στόχων της επιχείρησης και η τελευταία ερώτηση εξετάζει κατά πόσο οι επιχειρήσεις μέσω του συστήματος διαχείρισης κινδύνων εστιάζουν σε αυτούς ώστε να εφαρμόσουν τις κατάλληλες διαδικασίες για την αντιμετώπιση τους (Drogalas and Siopi, 2017).

Στο έκτο και τελευταίο τμήμα του ερωτηματολογίου που αποτελείται από τέσσερις ερωτήσεις εξετάζεται η σχέση εσωτερικού και εξωτερικού ελέγχου. Η πρώτη ερώτηση έχει να κάνει με το πόσο οι εξωτερικοί ελεγκτές χρησιμοποιούν το έργο των εσωτερικών ελεγκτών για ουσιαστικούς ελέγχους (Lois Munro and Jenny Stewart, 2011). Η δεύτερη ερώτηση εξετάζει κατά πόσο υπάρχει συνεργασία μεταξύ εσωτερικών και εξωτερικών ελεγκτών. Η τρίτη ερώτηση εξετάζει εάν η διοίκηση της επιχείρησης διευκολύνει μια παραγωγική σχέση μεταξύ εσωτερικών και εξωτερικών ελεγκτών (Mubako and Muzorewa, 2019).

Η τελευταία ερώτηση εξετάζει τον βαθμό που οι εσωτερικοί ελεγκτές βασίζονται στο έργο των εσωτερικών ελεγκτών(Davidson et. Al., 2013).

4.4 Μεθοδολογία περιγραφικής στατιστικής

Προκειμένου να επιτευχθεί ολοκληρωμένη ανάλυση των δεδομένων που προέκυψαν από την έρευνα επιλέχθηκε η περιγραφική στατιστική ανάλυση η οποία σύμφωνα με τον Σιώμκο (2005) εμφανίζει βασικά αλλά ιδιαίτερα χρήσιμα στοιχεία για τις παρατηρήσεις του δείγματος με αποτέλεσμα να διασφαλίζεται η ορθότητα των αποτελεσμάτων και των συμπερασμάτων που προκύπτουν. Για την περιγραφική στατιστική ανάλυση των δεδομένων χρησιμοποιήθηκε το πρόγραμμα Excel του πακέτου εργαλείων Microsoft Office. Μέσω αυτού δημιουργήθηκαν διαγράμματα και πίνακες με τα ποσοστά απαντήσεων για κάθε ερώτηση.

5. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΕΡΕΥΝΑΣ

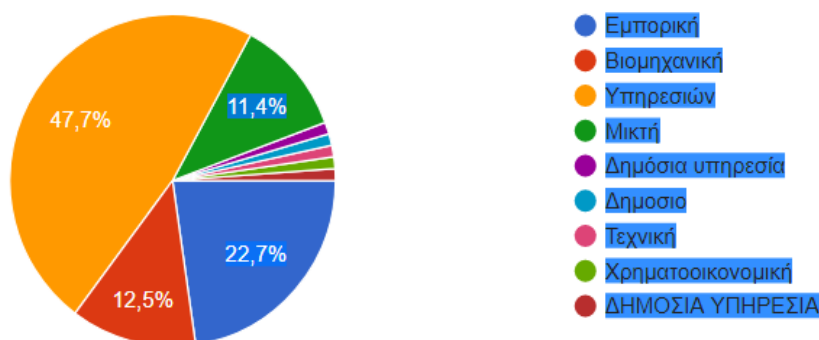
5.1.1. Μέρος 1ο: Γενικές ερωτήσεις

Το πρώτο τμήμα του ερωτηματολογίου αποτελείται από τρεις ερωτήσεις οι οποίες σχετίζονται με τον ερωτώμενο και την επιχείρηση στην οποία εργάζεται. Η πρώτη ερώτηση έχει να κάνει με το ποια κατηγορία ανήκει η βασική δραστηριότητα της επιχείρησης. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα το 47,7% των επιχειρήσεων έχει ως βασική δραστηριότητα την παροχή υπηρεσιών, το 22,7% είναι εμπορική, το 12,5% είναι βιομηχανική, το 11,4% έχει μικτή δραστηριότητα. Τα αποτελέσματα των απαντήσεων εμφανίζονται στον παρακάτω πίνακα.

ΠΙΘΑΝΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ %
ΕΜΠΟΡΙΚΗ	20	22,7%
ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ	11	12,5%
ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ	42	47,7%
ΜΙΚΤΗ	10	11,4%
ΑΛΛΟ	5	5.7%

Πίνακας 1: Πίνακας συχνοτήτων ερώτησης 1.1.

Τα αποτελέσματα φαίνονται και διαγραμματικά.

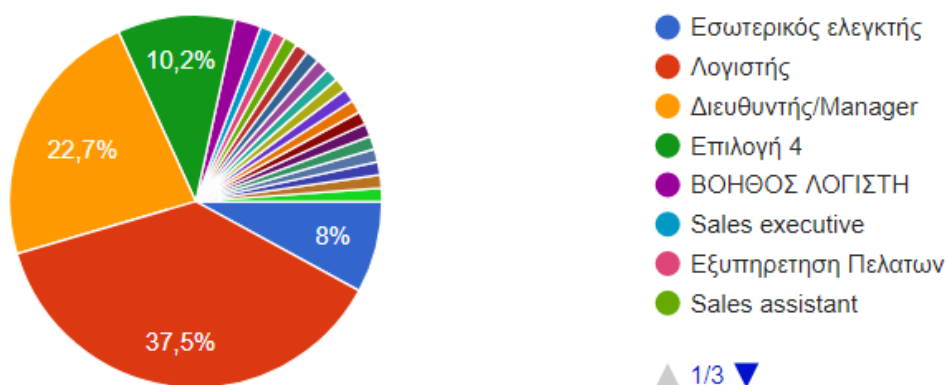
Διάγραμμα 1: Ραβδόγραμμα ερώτησης 1.1

Η δεύτερη ερώτηση έχει να κάνει με την θέση που κατέχει ο ερωτώμενος στην επιχείρηση. Το μεγαλύτερο ποσοστό των ερωτώμενων κατέχουν θέση λογιστή και διευθυντή/manager. 37,5% και 22,7% αντίστοιχα. Τα αποτελέσματα παρουσιάζονται και στο παρακάτω πίνακα.

ΠΙΘΑΝΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ %
ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΣ ΕΛΕΓΚΤΗΣ	7	8%
ΛΟΓΙΣΤΗΣ	33	37,5%
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ/MANAGER	20	22,7%
ΑΛΛΟ	28	31,8%

Πίνακας 2: Πίνακας συχνοτήτων ερώτησης 1.2.

Τα αποτελέσματα παρουσιάζονται και διαγραμματικά.

Διάγραμμα 2: Ραβδόγραμμα ερώτησης 1.2

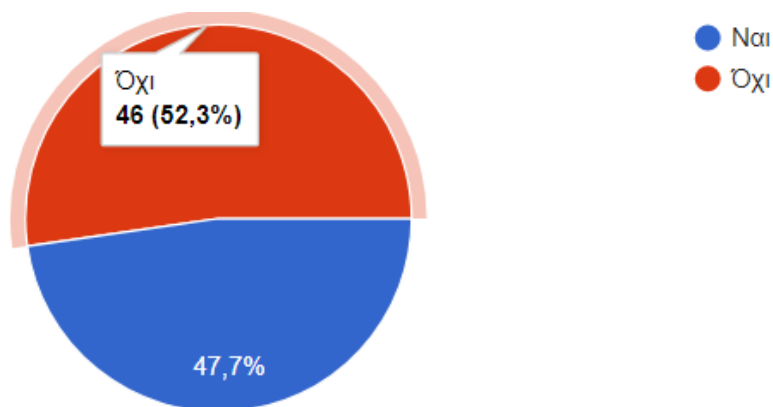
Η τελευταία ερώτηση του πρώτου μέρους έχει να κάνει με το εάν η επιχείρηση δραστηριοποιείται σε διεθνές επίπεδο. Από τις συνολικά 88 απαντήσεις οι 46 αφορούν επιχειρήσεις που δεν δραστηριοποιούνται σε διεθνές επίπεδο ,ποσοστό δηλαδή της τάξης του 52,3%, ενώ 44 απαντήσεις αφορούν σε επιχειρήσεις που έχουν δραστηριότητα σε διεθνές επίπεδο ποσοστό δηλαδή 47,7%.

Τα αποτελέσματα παρουσιάζονται διαγραμματικά παρακάτω.

ΠΙΘΑΝΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ %
ΝΑΙ	42	47,7%
ΟΧΙ	46	52,3%

Πίνακας 3: Πίνακας συχνοτήτων ερώτησης 1.3.

Μπορούμε να δούμε τα αποτελέσματα και διαγραμματικά.

Διάγραμμα 3: Ραβδόγραμμα ερώτησης 1.3

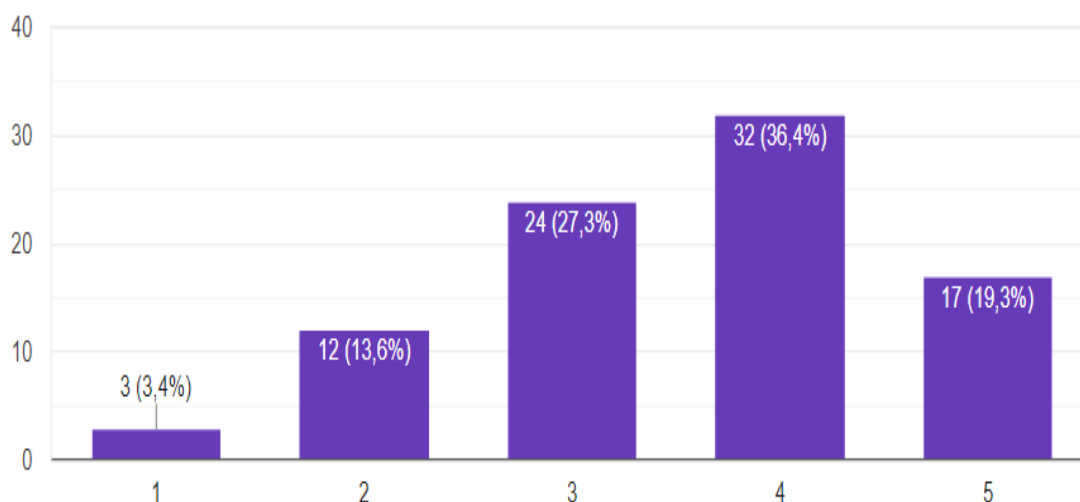
5.1.2. Μέρος 2ο: Σχέση εσωτερικού ελέγχου και διαχείρισης κινδύνου.

Οι επόμενες τρεις ερωτήσεις αποτελούν το δεύτερο μέρος του ερωτηματολογίου το οποίο διερευνά τον βαθμό της σχέσης του εσωτερικού ελέγχου και της διαχείρισης κινδύνου. Η πρώτη ερώτηση σχετίζεται με το πόσο εμπλέκεται ο εσωτερικός έλεγχος στις διαδικασίες του συστήματος διαχείρισης κινδύνων. Το μεγαλύτερο ποσοστό των ερωτηθέντων 36,4% πιστεύει ότι υπάρχει αρκετά μεγάλη σχέση ανάμεσα στον εσωτερικό έλεγχο και στην διαχείριση των κινδύνων. Μόλις το 3,4% πιστεύει ότι δεν υπάρχει καμία σχέση μεταξύ τους. Ο πίνακας που ακολουθεί παρουσιάζει τα αποτελέσματα των απαντήσεων.

ΠΙΘΑΝΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ %
Καθόλου	3	3,4%
Λίγο	12	13,6%
Αρκετά	24	27,3%
Πολύ	32	36,4%
Πάρα Πολύ	17	19,3%

Πίνακας 4: Πίνακας συχνότητων ερώτησης 2.1

Τα αποτελέσματα παρουσιάζονται και διαγραμματικά.

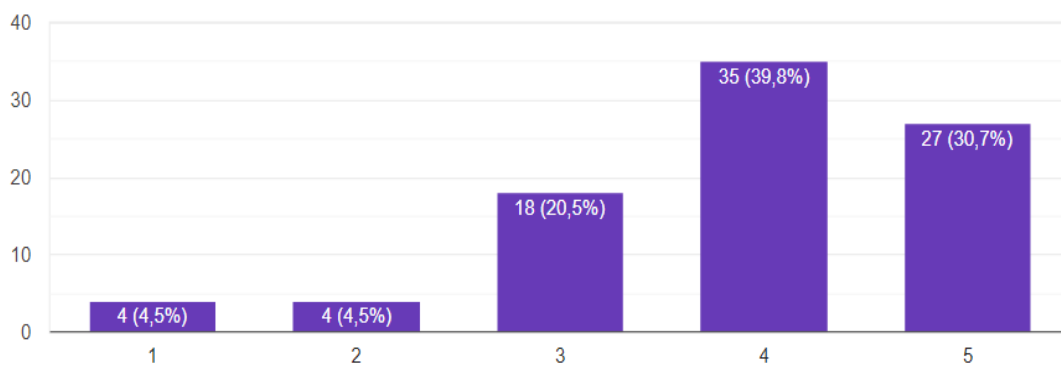
Διάγραμμα 1: Ραβδόγραμμα ερώτησης 2.1

Η επόμενη ερώτηση διερευνά τον βαθμό που η ποιότητά των εργασιών του εσωτερικού ελέγχου ελαχιστοποιεί τους πιθανούς κινδύνους. Εξετάζοντας τις απαντήσεις παρατηρείται ότι το 39,8% των ερωτηθέντων πιστεύει ότι η ποιότητα των εργασιών του εσωτερικού ελέγχου ελαχιστοποιεί πολύ τους πιθανούς κινδύνους σε αντίθεση με το 4,5% που πιστεύει πως δεν ελαχιστοποιούν καθόλου τους πιθανούς κινδύνους. Τα αποτελέσματα παρουσιάζονται στον παρακάτω πίνακα.

ΠΙΘΑΝΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ %
Καθόλου	4	4,5%
Λίγο	4	4,5%
Αρκετά	18	20,5%
Πολύ	35	39,8%
Πάρα Πολύ	27	30,7%

Πίνακας 5: Πίνακας συχνοτήτων ερώτησης 2.2

Τα αποτελέσματα φαίνονται και διαγραμματικά.

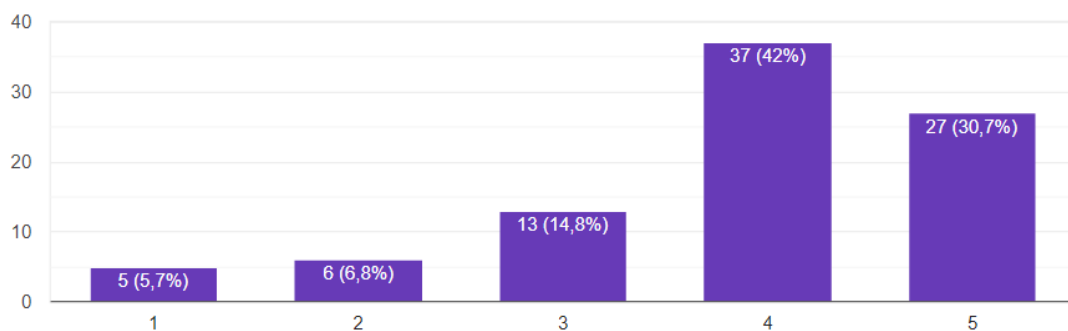
Διάγραμμα 5: Ραβδόγραμμα ερώτησης 2.2

Η τελευταία ερώτηση του δεύτερου μέρους του ερωτηματολογίου έχει να κάνει με το εάν η ύπαρξη ισχυρού τμήματος διαχείρισης κινδύνων ενισχύει την συνεισφορά του εσωτερικού ελέγχου. Το 42% των ερωτώμενων πιστεύει ότι συνεισφέρει πολύ η ύπαρξη ισχυρού τμήματος διαχείρισης κινδύνων στην συνεισφορά του εσωτερικού ελέγχου ενώ μόλις το 5,7% των ερωτώμενων πιστεύουν ότι συνεισφέρει από καθόλου έως λίγο. Τα παραπάνω αποτελέσματα παρουσιάζονται στον παρακάτω πίνακα.

ΠΙΘΑΝΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ %
Καθόλου	5	5,7
Λίγο	6	6,8
Αρκετά	13	14,8
Πολύ	37	42
Πάρα Πολύ	27	30,7

Πίνακας 6: Πίνακας συχνότητας ερώτησης 2.3

Τα αποτελέσματα φαίνονται και διαγραμματικά.

Διάγραμμα 6: Ραβδόγραμμα ερώτησης 2.3

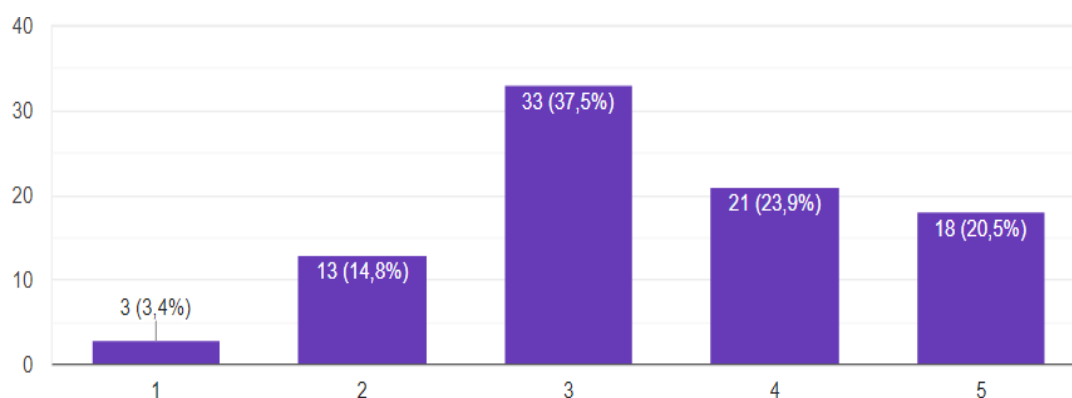
5.1.3. Μέρος 3ο: Ο ρόλος των εσωτερικών ελεγκτών.

Στο τρίτο μέρος του ερωτηματολογίου ερευνάτε ο ρόλος των εσωτερικών ελεγκτών.

Η πρώτη ερώτηση ερευνά τον βαθμό που οι εσωτερικοί ελεγκτές δεν συμμετέχουν σε διαδικασίες που θα μπορούσαν να θέσουν σε κίνδυνο την αντικειμενικότητά τους . Οι 33 από τους ερωτώμενους απάντησαν ότι σε μέτριο βαθμό δεν συμμετέχουν σε τέτοιες διαδικασίες, ενώ μόνο τρεις απάντησαν ότι δεν συμμετέχουν καθόλου σε τέτοιες διαδικασίες. Τα αποτελέσματα παρουσιάζονται στον παρακάτω πίνακα.

ΠΙΘΑΝΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ %
Καθόλου	3	3,4%
Λίγο	13	14,8%
Αρκετά	33	37,5%
Πολύ	21	23,9%
Πάρα Πολύ	18	20,5%

Πίνακας 7: Πίνακας συχνοτήτων ερώτησης 3.1

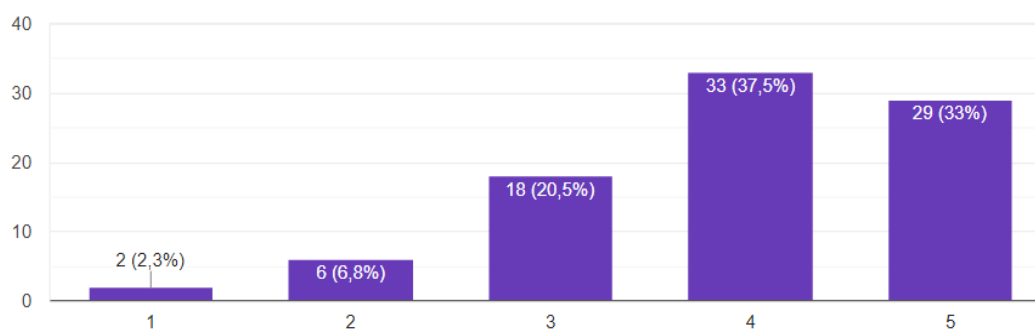
Διάγραμμα 7: Ραβδόγραμμα ερώτησης 3.1

Η δεύτερη ερώτηση έχει να κάνει με το εάν οι εσωτερικοί ελεγκτές έχουν σημαντικό ρόλο στην διαχείριση των κινδύνων. Το 37,5% απάντησε θετικά ότι ο ρόλος των εσωτερικών ελεγκτών είναι πολύ σημαντικός στην διαχείριση των κινδύνων σε αντίθεση με το 2,3% που πιστεύει ότι ο ρόλος των εσωτερικών ελεγκτών δεν είναι καθόλου σημαντικός. Τα αποτελέσματα παρουσιάζονται και στο διάγραμμα που ακολουθεί.

ΠΙΘΑΝΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ %
Καθόλου	2	2,3%
Λίγο	6	6,8%
Αρκετά	18	20,5%
Πολύ	33	37,5%
Πάρα Πολύ	29	33%

Πίνακας 8: Πίνακας συχνότητας ερώτησης 3.2

Τις απαντήσεις μπορούμε να τις δούμε και στο παρακάτω διάγραμμα.

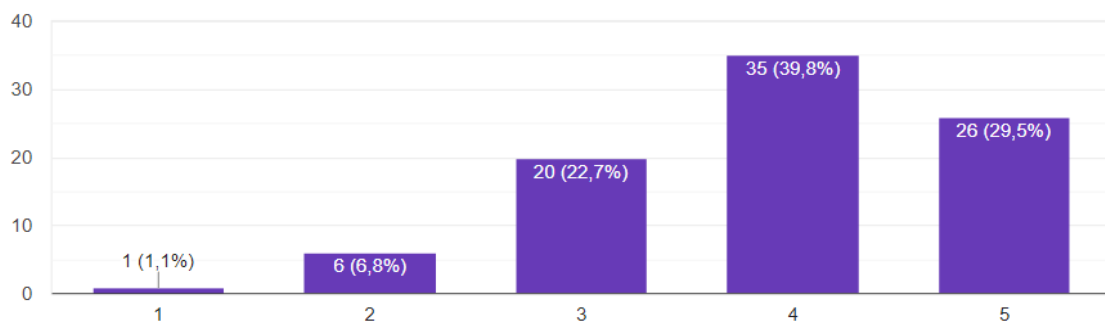
Διάγραμμα 8: Ραβδόγραμμα ερώτησης 3.2

Η τρίτη ερώτηση καταδεικνύει ότι οι αξιολογήσεις των εσωτερικών ελεγκτών αποτελούν πολύτιμη συμβολή για την αξιολόγηση του συστήματος διαχείρισης κινδύνων. Σύμφωνα με την έρευνα το 39,8% των ερωτώμενων πιστεύει πολύ στην συμβολή των εσωτερικών ελεγκτών ενώ μόλις το 1,1% των ερωτώμενων πιστεύει ότι οι αξιολογήσεις των εσωτερικών ελεγκτών δεν παίζουν καθόλου ρόλο. Τα αποτελέσματα παρουσιάζονται και στο διάγραμμα που ακολουθεί.

ΠΙΘΑΝΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ %
Καθόλου	1	1,1%
Λίγο	6	6,8%
Αρκετά	20	22,7%
Πολύ	35	39,8%
Πάρα Πολύ	26	29,5%

Πίνακας 9: Πίνακας συχνοτήτων ερώτησης 3.3

Τα αποτελέσματα τα βλέπουμε και στο παρακάτω διάγραμμα.

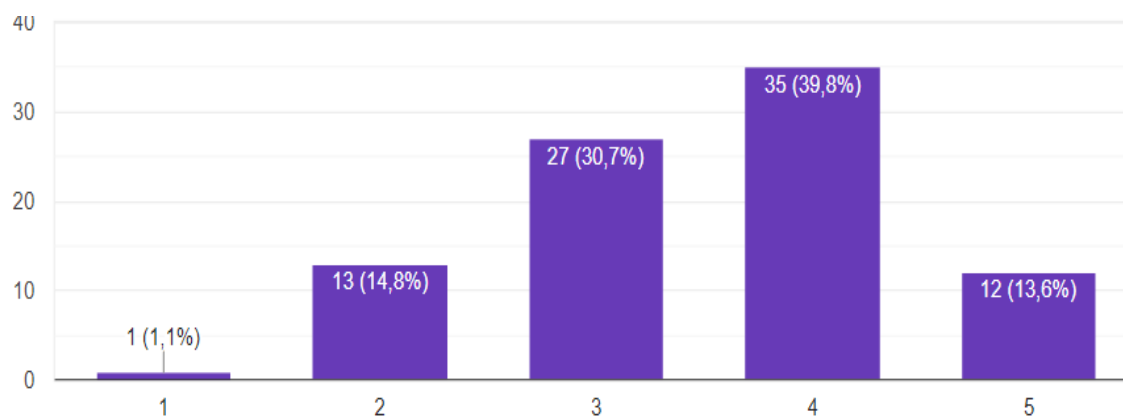
Διάγραμμα 9: Ραβδόγραμμα ερώτησης 3.3

Η τέταρτη ερώτηση του τρίτου μέρους ερευνά κατά πόσο οι εσωτερικοί ελεγκτές εστιάζουν στις αδυναμίες του συστήματος διαχείρισης κινδύνων. Το 39,8% των ερωτώμενων πιστεύουν ότι οι εσωτερικοί ελεγκτές εστιάζουν πολύ στις αδυναμίες του συστήματος διαχείρισης κινδύνων ενώ πολύ μικρό είναι το ποσοστό που πιστεύει πως δεν εστιάζουν καθόλου. Στον πίνακα που ακολουθεί βλέπουμε τα αποτελέσματα.

ΠΙΘΑΝΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ %
Καθόλου	1	1,1%
Λίγο	13	14,8%
Αρκετά	27	30,7%
Πολύ	35	39,8%
Πάρα Πολύ	12	13,6%

Πίνακας 10: Πίνακας συχνότητων ερώτησης 3.4

Τα αποτελέσματα παρουσιάζονται και στο παρακάτω διάγραμμα.

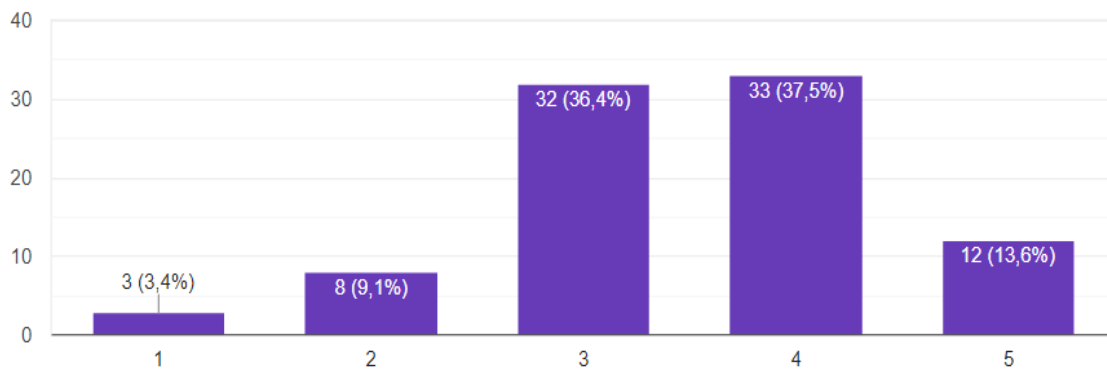
Διάγραμμα 10: Ραβδόγραμμα ερώτησης 3.4

Η πέμπτη και τελευταία ερώτηση του τρίτου μέρους ερευνά εάν οι εσωτερικοί ελεγκτές έχουν συμβουλευτικό ρόλο και σε θέματα που αφορούν άλλα τμήματα. Το 37,5% απάντησε πολύ, το 36,4% απάντησε αρκετά, το 13,6% πάρα πολύ, το 3,4% καθόλου και τέλος το 9,1% λίγο. Η παραπάνω ανάλυση παρουσιάζεται και στον πίνακα που ακολουθεί.

ΠΙΘΑΝΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ %
Καθόλου	3	3,4%
Λίγο	8	9,1%
Αρκετά	32	36,4%
Πολύ	33	37,5%
Πάρα Πολύ	12	13,6%

Πίνακας 11: Πίνακας συχνότητων ερώτησης 3.5

Τα αποτελέσματα φαίνονται και στο παρακάτω διάγραμμα.

Διάγραμμα 11: Ραβδόγραμμα ερώτησης 3.5

5.1.4. Μέρος 4ο: Χαρακτηριστικά εσωτερικών ελεγκτών.

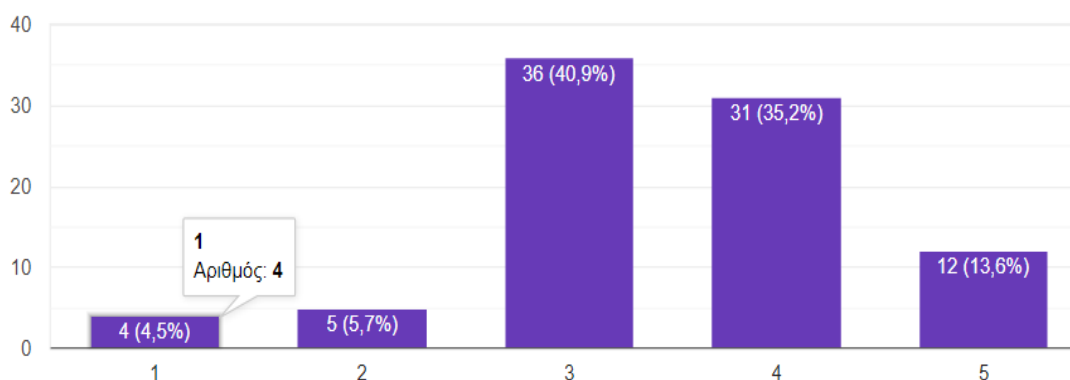
Το τέταρτο μέρος του ερωτηματολογίου αποτελείται από τέσσερις ερωτήσεις και έχει να κάνει με τα χαρακτηριστικά των εσωτερικών ελεγκτών.

Η πρώτη ερώτηση ερευνά κατά πόσο οι εσωτερικοί ελεγκτές διαθέτουν επικοινωνιακές δεξιότητες. Το 40,9% επέλεξε αρκετά ως προς τις επικοινωνιακές δεξιότητες των εσωτερικών ελεγκτών ενώ και ένα αξιοσημείωτο ποσοστό 4,5% των ερωτώμενων πιστεύουν ότι οι εσωτερικοί ελεγκτές δεν διαθέτουν επικοινωνιακές δεξιότητες. Ο πίνακας που ακολουθεί παρουσιάζει τα αποτελέσματα της ερώτησης.

ΠΙΘΑΝΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ %
Καθόλου	4	4,5%
Λίγο	5	5,7%
Αρκετά	36	40,9%
Πολύ	31	35,2%
Πάρα Πολύ	12	13,6%

Πίνακας 12: Πίνακας συχνοτήτων ερώτησης 4.1

Τα αποτελέσματα παρουσιάζονται και γραφικά παρακάτω.

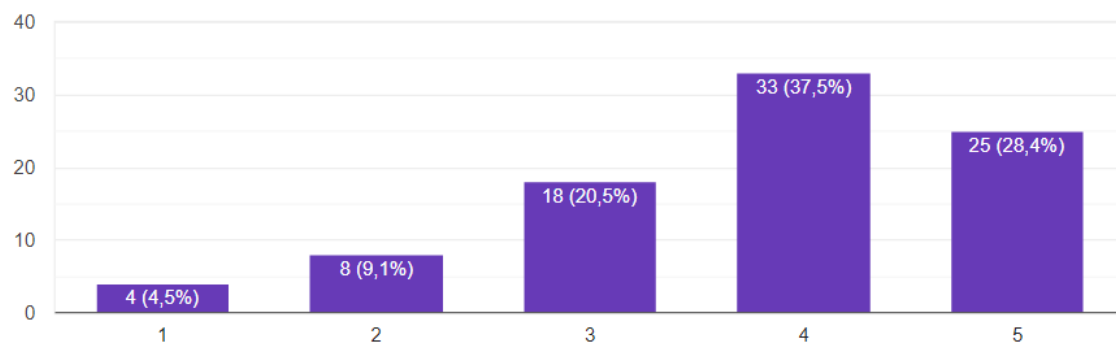
Διάγραμμα 12: Ραβδόγραμμα ερώτησης 4.1

Η δεύτερη ερώτηση ερευνά τον βαθμό που οι εσωτερικοί ελεγκτές παρακολουθούν σεμινάρια . Το 37,5% των ερωτώμενων απάντησε ότι οι εσωτερικοί ελεγκτές παρακολουθούν αρκετά σεμινάρια. Το 4,5% απάντησε καθόλου και αθροιστικά με το 9,1% που απάντησε λίγο οδηγούμαστε σε σχετικά αρνητικά αποτελέσματα ως προς αυτήν την ερώτηση. Τα παραπάνω αποτελέσματα παρουσιάζονται στον πίνακα που ακολουθεί.

ΠΙΘΑΝΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ %
Καθόλου	4	4,5%
Λίγο	8	9,1%
Αρκετά	18	20,5%
Πολύ	33	37,5%
Πάρα Πολύ	25	28,4%

Πίνακας 13: Πίνακας συχνοτήτων ερώτησης 4.2

Τα αποτελέσματα παρουσιάζονται και διαγραμματικά.

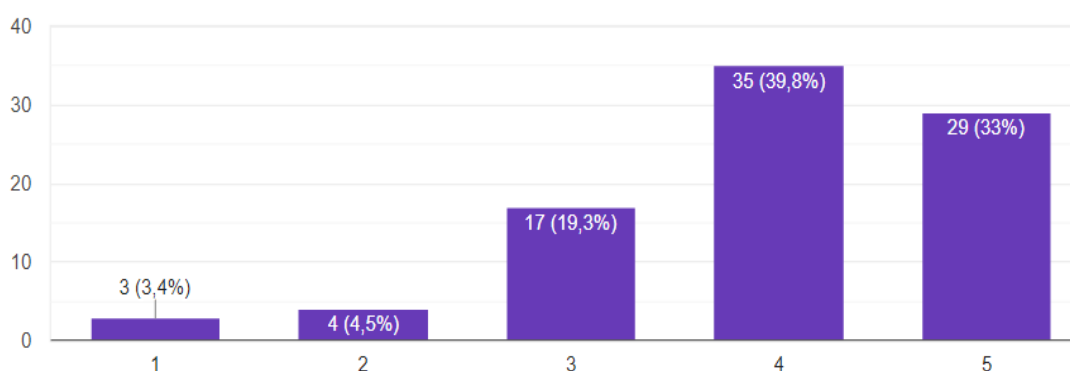
Διάγραμμα 23: Ραβδόγραμμα ερώτησης 4.2

Η τρίτη ερώτηση ερευνά εάν οι εσωτερικοί ελεγκτές διαθέτουν τις απαραίτητες γνώσεις για την εφαρμογή του εσωτερικού ελέγχου. Το 39,8% απάντησε αρκετά και αθροιστικά με το 33% που απάντησε πολύ οδηγούμαστε σε θετικά συμπεράσματα ως προς αυτήν την ερώτηση. Μόνο το 3,4% των ερωτώμενων απάντησε πως οι εσωτερικοί ελεγκτές δεν διαθέτουν τις απαραίτητες γνώσεις. Ακολουθούν τα αποτελέσματα της ερώτησης.

ΠΙΘΑΝΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ %
Καθόλου	3	3,4%
Λίγο	4	4,5%
Αρκετά	17	19,3%
Πολύ	35	39,8%
Πάρα Πολύ	29	33%

Πίνακας 14: Πίνακας συχνότητων ερώτησης 4.3

Ακολουθούν διαγραμματικά τα αποτελέσματα της ερώτησης.

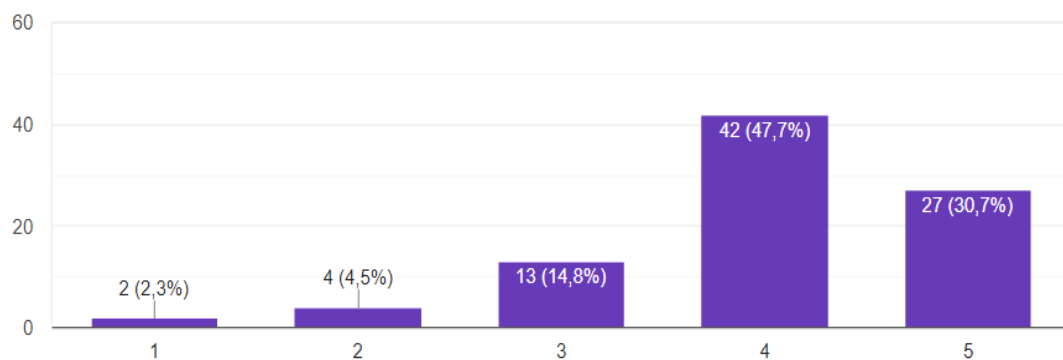
Διάγραμμα 14: Ραβδόγραμμα ερώτησης 4.3

Η τελευταία ερώτηση του τέταρτου μέρους ερευνά τον βαθμό στον οποίο οι εσωτερικοί ελεγκτές συμμορφώνονται με τα πρότυπα για την επαγγελματική εφαρμογή του εσωτερικού ελέγχου. Το 47,7% των ερωτώμενων απάντησε αρκετά, το 30,7% απάντησε πολύ, ενώ μόλις το 2,3% και το 4,5% απάντησαν καθόλου έως και λίγο αντίστοιχα. Τα αποτελέσματα παρουσιάζονται παρακάτω και διαγραμματικά.

ΠΙΘΑΝΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ %
Καθόλου	2	2,3%
Λίγο	4	4,5%
Αρκετά	13	14,8%
Πολύ	42	47,7%
Πάρα Πολύ	27	30,7%

Πίνακας 15: Πίνακας συχνότητων ερώτησης 4.4

Ακολουθούν διαγραμματικά τα αποτελέσματα της ερώτησης.

Διάγραμμα 15: Ραβδόγραμμα ερώτησης 4.4

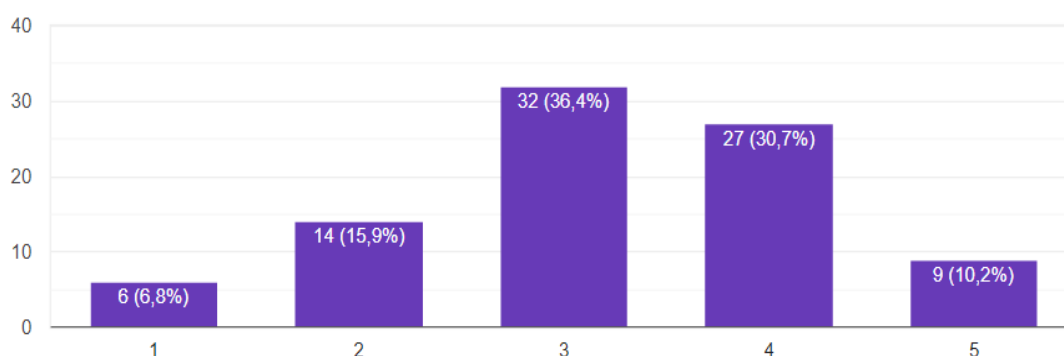
5.1.5. Μέρος 5ο: Σύστημα διαχείρισης κινδύνων.

Το πέμπτο μέρος του ερωτηματολογίου ασχολείται με το σύστημα διαχείρισης κινδύνων. Η πρώτη ερώτηση του ερωτηματολογίου ερευνά κατά πόσο το σύστημα διαχείρισης κινδύνων είναι τυποποιημένο. Το 36,4% επέλεξε ως απάντηση αρκετά ενώ το 30,7% πολύ. Το ποσοστό της τάξης του 6,8% απάντησε καθόλου. Ακολουθούν οι απαντήσεις στην ερώτηση 5.1.

ΠΙΘΑΝΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ %
Καθόλου	6	6,8
Λίγο	14	15,9
Αρκετά	32	36,4
Πολύ	27	30,7
Πάρα Πολύ	9	10,2

Πίνακας 16: Πίνακας συχνοτήτων ερώτησης 5.1

Οι απαντήσεις παρουσιάζονται και διαγραμματικά.

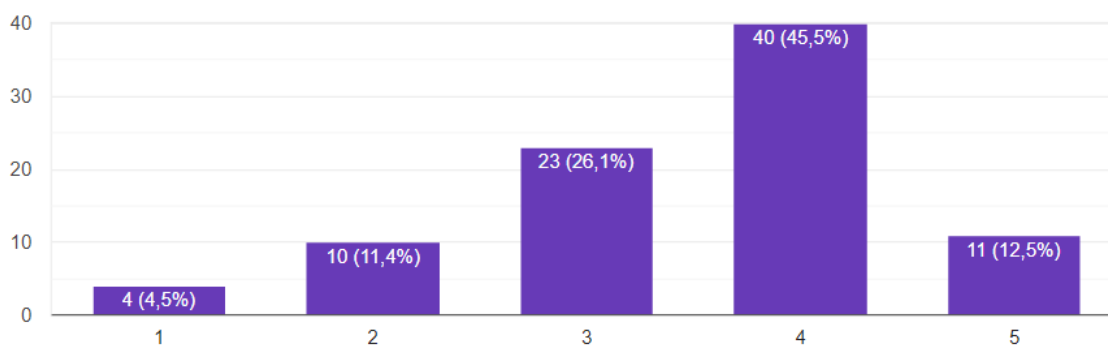
Διάγραμμα 16: Ραβδόγραμμα ερώτησης 5.1

Η δεύτερη ερώτηση του πέμπτου μέρους ερευνά εάν υπάρχουν συγκεκριμένες διαδικασίες διαχείρισης κινδύνου. Το 45,5% των ερωτώμενων απάντησε πολύ στην ύπαρξη συγκεκριμένων διαδικασιών, το 26,1% απάντησε αρκετά, ενώ το 4,5% απάντησε ότι δεν υπάρχουν καθόλου συγκεκριμένες διαδικασίες διαχείρισης κινδύνων. Ακολουθεί ο πίνακας με τις απαντήσεις.

ΠΙΘΑΝΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ %
Καθόλου	4	4,5%
Λίγο	10	11,4%
Αρκετά	23	26,1%
Πολύ	40	45,5%
Πάρα Πολύ	11	12,5%

Πίνακας 17: Πίνακας συχνότητων ερώτησης 5.2

Τα αποτελέσματα φαίνονται και διαγραμματικά.

Διάγραμμα 17: Ραβδόγραμμα ερώτησης 5.2

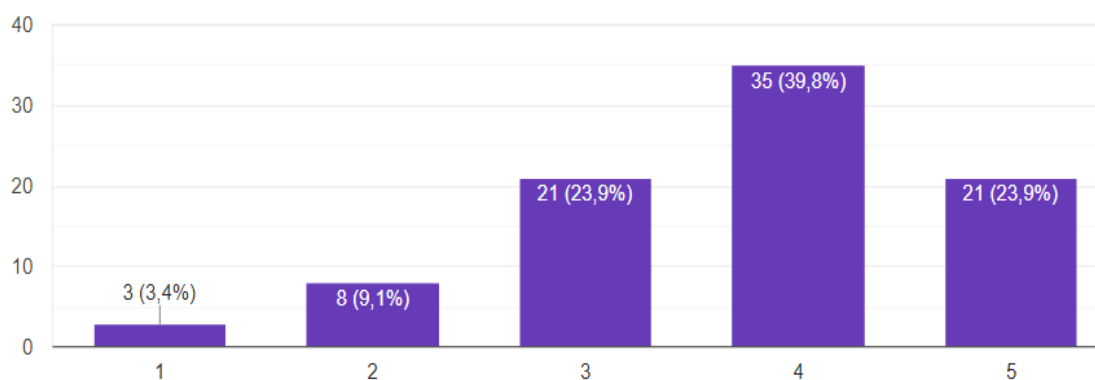
Η τρίτη ερώτηση ερευνά το βαθμό που το σύστημα διαχείρισης κινδύνων συνδέεται με την επίτευξη των στρατηγικών στόχων της επιχείρησης. Το 39,8% απάντησε πολύ και το 23,9% απάντησε πάρα πολύ. Το 3,4% απάντησε ότι δεν συνδέεται καθόλου το σύστημα διαχείρισης κινδύνων με την επίτευξη των στρατηγικών στόχων της επιχείρησης.

Τα αποτελέσματα παρουσιάζονται στον παρακάτω πίνακα.

ΠΙΘΑΝΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ %
Καθόλου	3	3,4%
Λίγο	8	9,1%
Αρκετά	21	23,9%
Πολύ	35	39,8%
Πάρα Πολύ	21	23,9%

Πίνακας 18: Πίνακας συχνοτήτων ερώτησης 5.3

Τα αποτελέσματα απεικονίζονται και στο παρακάτω διάγραμμα.

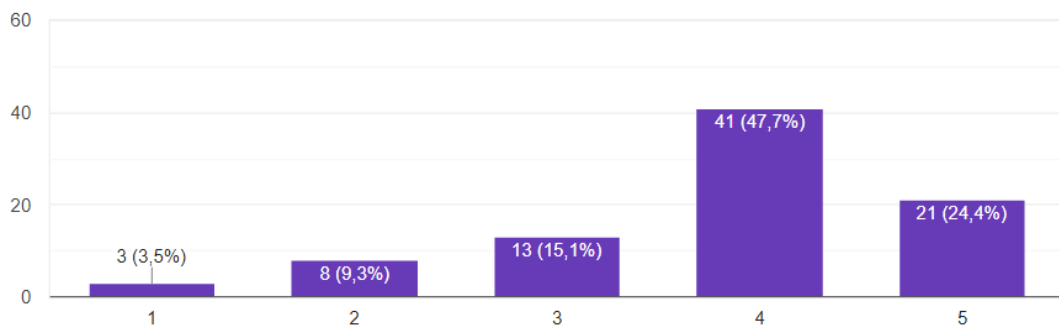
Διάγραμμα 18: Ραβδόγραμμα ερώτησης 5.3

Στην τέταρτη και τελευταία ερώτηση του πέμπτου μέρους εξετάζεται κατά πόσο εστιάζουν οι επιχειρήσεις μέσω του συστήματος διαχείρισης κινδύνων, στους κινδύνους ώστε να εφαρμόσουν τις κατάλληλες διαδικασίες για την αντιμετώπιση τους. Το 47,7% των ερωτώμενων επέλεξε την επιλογή πολύ , το 24,4% την επιλογή πάρα πολύ ,ενώ το 3,5% και το 9,3% επέλεξαν τις επιλογές καθόλου έως και λίγο αντίστοιχα. Ακολουθεί ο πίνακας των απαντήσεων της ερώτησης 5.4.

ΠΙΘΑΝΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ %
Καθόλου	3	3,5%
Λίγο	8	9,3%
Αρκετά	13	15,1%
Πολύ	41	47,7%
Πάρα Πολύ	21	24,4%

Πίνακας 19: Πίνακας συχνότητων ερώτησης 5.4

Οι απαντήσεις φαίνονται και διαγραμματικά.

Διάγραμμα 19: Ραβδόγραμμα ερώτησης 5.4

5.1.6. Μέρος 6ο: Σχέση εσωτερικού – εξωτερικού ελέγχου

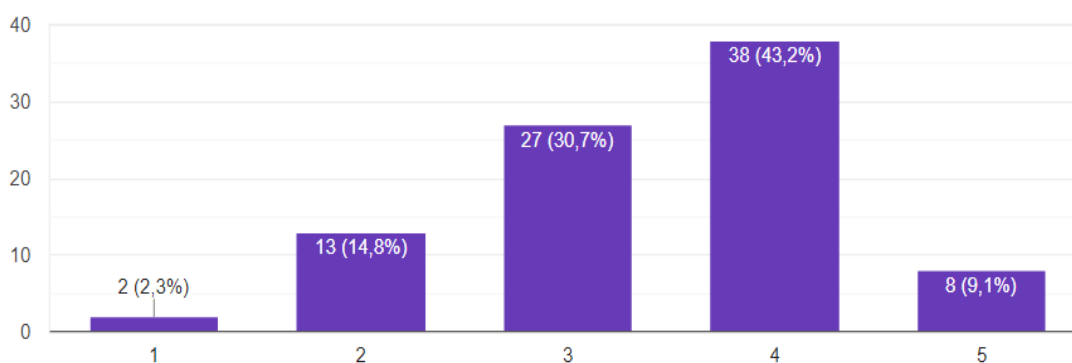
Το έκτο και τελευταίο μέρος του ερωτηματολογίου ασχολείται με την σχέση του εσωτερικού και εξωτερικού ελέγχου.

Η πρώτη ερώτηση ερευνά το βαθμό που οι εξωτερικοί ελεγκτές χρησιμοποιούν το έργο των εσωτερικών ελεγκτών για ουσιαστικούς ελέγχους. Το 43,2% απάντησε πολύ, το 9,1% απάντησε πάρα πολύ, το 2,3% καθόλου, το 14,8% λίγο. Ακολουθεί ο πίνακας των απαντήσεων.

ΠΙΘΑΝΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ %
Καθόλου	2	2,3%
Λίγο	13	14,8%
Αρκετά	27	30,7%
Πολύ	38	43,2%
Πάρα Πολύ	8	9,1%

Πίνακας 20: Πίνακας συχνότητων ερώτησης 6.1

Οι απαντήσεις φαίνονται και στο παρακάτω διάγραμμα.

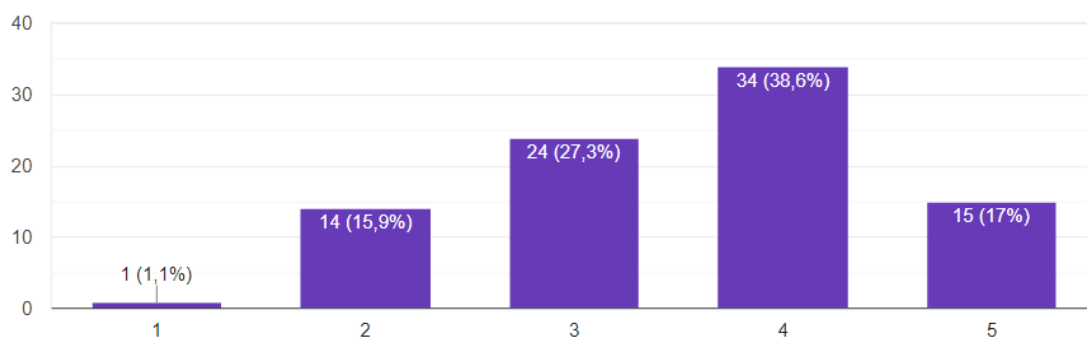
Διάγραμμα 20: Ραβδόγραμμα ερώτησης 6.1

Η δεύτερη ερώτηση εξετάζει εάν υπάρχει συνεργασία μεταξύ εσωτερικών και εξωτερικών ελεγκτών. Το μεγαλύτερο ποσοστό των ερωτώμενων 38,6% απάντησε πολύ ως προς τον βαθμό της σχέσης μεταξύ των εσωτερικών και εξωτερικών ελεγκτών, το 17% πάρα πολύ, το 1,1% καθόλου και το 15,9% λίγο. Συμπεραίνουμε λοιπόν ότι υπάρχει θετική σχέση στην συνεργασία των εσωτερικών και των εξωτερικών ελεγκτών. Ακολουθεί ο πίνακας των απαντήσεων.

ΠΙΘΑΝΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ %
Καθόλου	1	1,1%
Λίγο	14	15,9%
Αρκετά	24	27,3%
Πολύ	34	38,6%
Πάρα Πολύ	15	17%

Πίνακας 21: Πίνακας συχνότητων ερώτησης 6.2

Τα αποτελέσματα φαίνονται και διαγραμματικά.

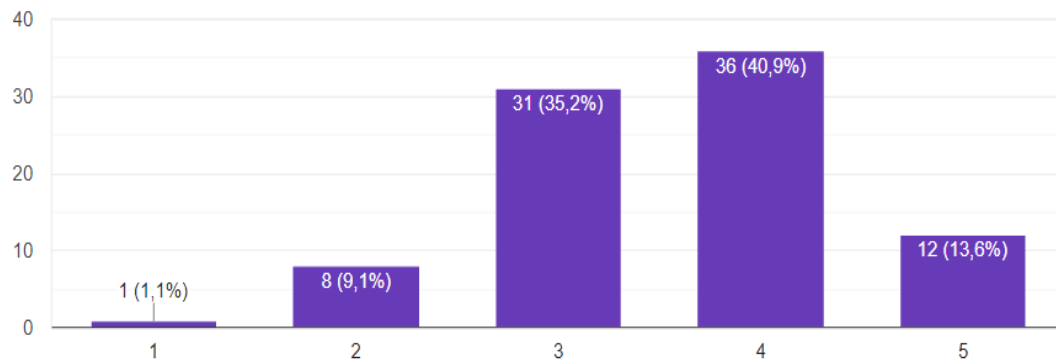
Διάγραμμα 21: Ραβδόγραμμα ερώτησης 6.2

Η τρίτη ερώτηση ερευνά κατά πόσο η διοίκηση των επιχειρήσεων διευκολύνει την ανάπτυξη μιας παραγωγικής συνεργασίας μεταξύ εσωτερικών και εξωτερικών ελεγκτών. Το 40,9% των ερωτώμενων απάντησε αρκετά, το 13,6% απάντησε πολύ, το 1,1% καθόλου και το 9,1% λίγο. Τα παραπάνω αποτελέσματα παρουσιάζονται και στο διάγραμμα που ακολουθεί.

ΠΙΘΑΝΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ %
Καθόλου	1	1,1%
Λίγο	8	9,1%
Αρκετά	31	35,2%
Πολύ	36	40,9%
Πάρα Πολύ	12	13,6%

Πίνακας 22: Πίνακας συχνοτήτων ερώτησης 6.3

Τα αποτελέσματα παρουσιάζονται και στο παρακάτω διάγραμμα.

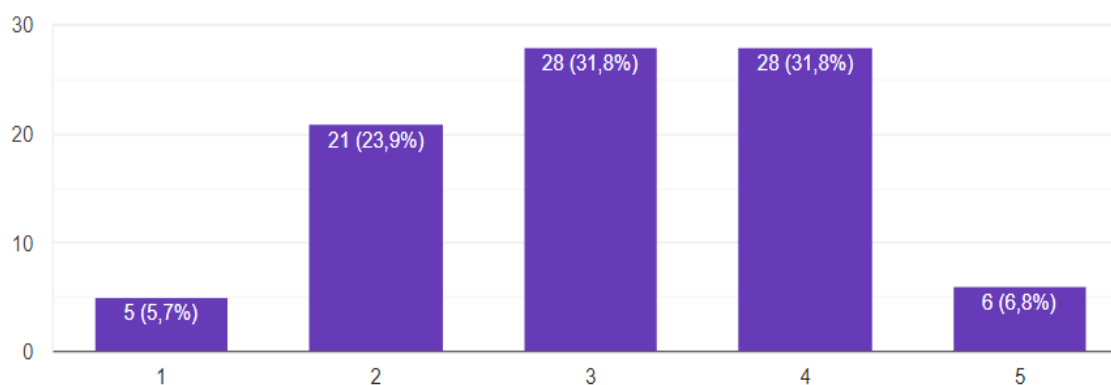
Διάγραμμα 22: Ραβδόγραμμα ερώτησης 6.3

Τέλος η τελευταία ερώτηση του ερωτηματολογίου ερευνά τον βαθμό που οι εξωτερικοί ελεγκτές βασίζονται στο έργο των εσωτερικών ελεγκτών. Το 31,8% επέλεξε την επιλογή αρκετά, επίσης το 31,8% την επιλογή πολύ, το 6,8% πάρα πολύ, ενώ το 5,7% και το 23,9% επέλεξαν καθόλου και λίγο αντίστοιχα. Ακολουθεί ο πίνακας των απαντήσεων.

ΠΙΘΑΝΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ %
Καθόλου	5	5,7%
Λίγο	21	23,9%
Αρκετά	28	31,8%
Πολύ	28	31,8%
Πάρα Πολύ	6	6,8%

Πίνακας 23: Πίνακας συχνότητων ερώτησης 6.4

Τα αποτελέσματα φαίνονται και διαγραμματικά παρακάτω.

Διάγραμμα 23: Ραβδόγραμμα ερώτησης 6.4

6. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ, ΣΥΝΕΙΣΦΟΡΑ, ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ

Οι επιχειρήσεις δραστηριοποιούνται σε ένα γεμάτο κινδύνους οικονομικό περιβάλλον, προσπαθώντας να επιτύχουν τους στόχους τους και να εξασφαλίσουν αποτελεσματικότητα κατά την εκτέλεση των λειτουργιών τους. Ο εσωτερικός έλεγχος αποτελεί ένα χρήσιμο εργαλείο που διαθέτουν οι επιχειρήσεις για την επίτευξη των στόχων τους, ενώ η διαχείριση των επιχειρησιακών κινδύνων αποτελεί πλέον αναπόσπαστο μέρος του. Με τον τρόπο αυτό επιτυγχάνεται αποτελεσματική άσκηση του εσωτερικού ελέγχου συνδυασμένη με εντοπισμό και αντιμετώπιση των επιχειρησιακών κινδύνων, οδηγώντας στην ορθή λειτουργία των επιχειρήσεων.

Μέσω της βιβλιογραφικής ανασκόπησης που πραγματοποιήθηκε διαπιστώθηκε ότι η εφαρμογή εσωτερικού ελέγχου συνεισφέρει στην διαχείριση των κινδύνων, αυξάνοντας την αξία των επιχειρήσεων. Η ύπαρξη ενός ισχυρού τμήματος διαχείρισης κινδύνων σε συνδυασμό με την υψηλή ποιότητα των εργασιών των εσωτερικών ελεγκτών ελαχιστοποιεί τους πιθανούς κινδύνους.

Ο ρόλος επίσης των εσωτερικών ελεγκτών συνεισφέρει θετικά στην αντιμετώπιση των κινδύνων όπως επίσης μπορεί να συνεισφέρει θετικά και στην λειτουργία άλλων τμημάτων της επιχείρησης. Τα χαρακτηριστικά των εσωτερικών ελεγκτών, όπως είναι οι επικοινωνιακές τους δεξιότητες, οι γνώσεις και η εμπειρία τους, αποτελούν στοιχεία που σχετίζονται θετικά με την σωστή εφαρμογή του εσωτερικού ελέγχου. Η ύπαρξη επίσης ενός ισχυρού τμήματος διαχείρισης κινδύνων βοηθάει τις επιχειρήσεις στην επίτευξη των στρατηγικών τους στόχων. Τέλος οι εξωτερικοί ελεγκτές βασίζονται στο έργο των εσωτερικών ελεγκτών.

Η εμπειρική έρευνα που πραγματοποιήθηκε μέσω ερωτηματολογίων έδειξε ότι στην πλειοψηφία των ελληνικών επιχειρήσεων ο εσωτερικός

έλεγχος παίζει σπουδαίο ρόλο, κατανοώντας τους στόχους της επιχείρησης και αξιολογώντας τους κινδύνους στους οποίους εκτίθενται οι επιχειρήσεις. Οι Έλληνες εσωτερικοί ελεγκτές αποτελούν άτομα έμπειρα και εξειδικευμένα, με γενικές και ειδικές γνώσεις, που παρέχουν χρήσιμες συμβουλές και προτάσεις και είναι αρκετά αποδοτικά στην εργασία τους η επιχείρηση. Συγχρόνως, οι ελληνικές επιχειρήσεις εφαρμόζουν συστήματα διαχείρισης κινδύνων, με τα περισσότερα από αυτά να προσδιορίζουν σε μέτριο ή αρκετά ικανοποιητικό βαθμό τις διαδικασίες διαχείρισης των επιχειρησιακών κινδύνων και τον ρόλο των εσωτερικών ελεγκτών σε αυτές.

Η παρούσα εργασία συνεισφέρει σημαντικά στη διεθνή βιβλιογραφία. Αρχικά, τα αποτελέσματα της υποδεικνύουν ότι η εφαρμογή του εσωτερικού ελέγχου συνεισφέρει θετικά στην διοίκηση των επιχειρήσεων, εστιάζοντας στους πιθανούς κινδύνους που ενδέχεται να αντιμετωπίσουν, βοηθώντας τα διευθυντικά στελέχη των επιχειρήσεων να εστιάσουν στις κατάλληλες διαδικασίες που πρέπει να εφαρμόσουν για να αποτρέψουν τις αρνητικές συνέπειες των ενδεχόμενων κινδύνων. Δεύτερον, η ανάλυση περιλαμβάνει επιπλέον παράγοντες που δεν έχουν διερευνηθεί σε αντίστοιχες έρευνες και σχετίζονται με τα χαρακτηριστικά των εσωτερικών ελεγκτών, τον ρόλο των εσωτερικών ελεγκτών. Τρίτον, η οικονομία της Ελλάδας που μόλις έχει εξέλθει από οικονομική κρίση αποτελεί αναμφισβήτητα ένα ιδιαίτερα ενδιαφέρον πεδίο έρευνας για τη διεθνή βιβλιογραφία, που δεν έχει διερευνηθεί σε μεγάλο βαθμό. Τέλος, μέσω της παρούσας ανάλυσης εξάγονται σημαντικά στατιστικά στοιχεία για τις επιχειρήσεις και τους οργανισμούς μίας οικονομίας που αντιμετώπισε οικονομική κρίση, όπως αυτή της Ελλάδας.

Παρόλα αυτά, η εργασία και τα αποτελέσματα της υπόκεινται σε ορισμένους περιορισμούς. Αρχικά, ένας σημαντικός περιορισμός προκύπτει από το περιορισμένο χρονικό διάστημα στο οποίο πραγματοποιήθηκε η εμπειρική έρευνα. Παράλληλα, το γεγονός ότι το ερωτηματολόγιο απαντήθηκε από ελεγκτές και στελέχη ελληνικών

επιχειρήσεων δεν μπορεί να επιβεβαιώσει την αμεροληψία και την αντικειμενικότητα των απαντήσεων τους. Τέλος, σημαντικό αποτελεί το γεγονός ότι η πλειοψηφία των απαντήσεων συγκεντρώθηκε από εργαζόμενους του ιδιωτικού τομέα, που δεν επιτρέπει τη γενίκευση των απαντήσεων στο σύνολο των επιχειρήσεων και των οργανισμών της Ελλάδας.

Η μελλοντική έρευνα προτείνεται να εστιάσει μεμονωμένα σε έναν τομέα της Ελλάδας, ώστε να προκύψουν διαφορετικά αποτελέσματα για τον ιδιωτικό ή το δημόσιο τομέα της χώρας. Παράλληλα, προτείνεται η διενέργεια εμπειρικής έρευνας σε μεγαλύτερο χρονικό διάστημα με την χρήση μεγαλύτερου δείγματος για την εξαγωγή περισσότερο εξειδικευμένων αποτελεσμάτων. Τέλος, επόμενες μελέτες μπορούν να συμπεριλάβουν περισσότερες μεταβλητές.

Συνοψίζοντας, ο εσωτερικός έλεγχος αποτελεί ένα πολύ σημαντικό εργαλείο που διαθέτουν οι Ελληνικές επιχειρήσεις για να πετύχουν τους στόχους τους και να εξασφαλίσουν την εύρωστη λειτουργία τους. Το γεγονός ότι δραστηριοποιούνται σε ένα δύσκολο οικονομικό περιβάλλον το οποίο ενέχει πολλούς επιχειρησιακούς κινδύνους, τις υποχρεώνει σε συνεχή παρακολούθηση τους και τη διαχείριση αυτών. Ο εσωτερικός έλεγχος μπορεί να συνεισφέρει στην αποδοτική λειτουργία της επιχείρησης, εξασφαλίζοντας την αποτελεσματική διαχείριση των κινδύνων που αντιμετωπίζει.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ξενόγλωσση Βιβλιογραφία

Adamu Pantamee Abdurrahman, Shafi Mohamad, Kwong Wing Chong Garrett, Syed Ehsanullah, (2020) "Internal Audit & Enterprise Risk Management", *International Journal of Advanced Science and Technology*, Vol. 29 No. 9, pp. 401-409.

Alqudah, H.M., Amran, N.A. and Hassan, H. (2019) "Factors affecting the internal auditors' effectiveness in the Jordanian public sector: The moderating effect of task complexity", *EuroMed Journal of Business*, Vol. 14 No. 3, pp. 251-273.

Arena and Sarens, (2015) "Internal Auditing : Creating Stepping Stones for the Future", *International Journal of Auditing*, Vol .19, pp.131-133.

Cristina Florio and Giulia Leoni (2017) "Enterprise risk management and firm performance. The Italian case", *The British Accounting Review*, Vol.49 No. 1, pp.56-74.

Davidson BI, Desai NK, Gerard GJ (2013) "The effect of continuous auditing on the relationship between internal audit sourcing and the external auditor's reliance on the internal audit function" *Journal of Information Systems*" Vol 27 No1, pp.41–59

Drogalas, G., Siopi, S. (2017) "Risk management and internal audit: Evidence from Greece", *Risk governance & control: financial markets & institutions*, Vol.7 No.3, pp. 104-110.

Endaya, K.A., Hanefah, M.M. (2016) "Internal auditor characteristics, internal audit effectiveness, and moderating effect of senior management" *Journal of Economic and Administrative Sciences*, Vol 32 No 2, pp.160-176.

Gene Smith (2005) "Communication skills are critical for internal auditors", *Managerial Auditing Journal*, Vol. 20 No. 5, pp. 513-519.

Gerrit Sarens and Ignace De Beelde (2006) "Internal auditors' perception about their role in risk management. A comparison between US and Belgian companies", *Managerial Auditing Journal*, Vol. 21 No. 1, pp. 63-80.

Grace Mubako and Susan Charowedza Muzorewa (2019) "Interaction between internal and external auditors – insights from a developing country", *Meditari Accountancy Research*, Vol. 27 No. 6, pp. 840-861.

Karaca, S. S., Şenol, Z., & Korkmaz, Ö. (2018) "Mutual Interaction Between Corporate Governance And Enterprise Risk Management: A Case Study In Borsa Istanbul Stock Exchange", *Journal of Accounting & Finance*, Vol.78 No14, pp.235-248.

Laura de Zwaan, Jenny Stewart, Nava Subramaniam (2011) "Internal audit involvement in enterprise risk management", *Managerial Auditing Journal*, Vol. 26 No. 7, pp. 586-604.

Lois Munro and Jenny Stewart (2011) "External auditors' reliance on internal auditing: further evidence", *Managerial Auditing Journal*, Vol. 26 No. 6, pp. 464-481.

Meyer, N., Meyer, D., & Kot, S. (2017) "The development of a process tool for improved risk management in local government", *Calitatea*, Vol.18 No S1, pp.425.

Modar Abdullatif and Shatha Kawuq (2015) "The role of internal auditing in risk management: evidence from banks in Jordan", *Journal of Economic and Administrative Sciences*, Vol. 31 No. 1, pp. 30-50.

Narayanaswamy, R., Raghunandan, K., & Rama, D. V. (2015) "Satyam Failure and Changes in Indian Audit Committees", *Journal of Accounting, Auditing & Finance*, Vol. 30 No.4, pp.529-540.

Nor Hafizah and Zainal Abidin (2017) "Factors influencing the implementation of risk-based auditing", *Asian Review of Accounting*, Vol. 25 No. 3, pp. 361-375.

Nuno Castanheira, Lúcia Lima Rodrigues and Russell Craig (2010) "Factors associated with the adoption of risk-based internal auditing", *Managerial Auditing Journal*, Vol. 25 No. 1, pp. 79-98.

Paul John Steinbart , Robyn L. Raschke, Graham Gal, William N. Dilla (2018) "The influence of a good relationship between the internal audit and information security functions on information security outcomes", *Accounting, Organizations and Society*, Vol. 71, pp.15-29

Philomena Leung, Barry J. Cooper and Luckmika Perera (2011) "Accountability structures and management relationships of internal audit: An Australian study", *Managerial Auditing Journal*, Vol. 26 No. 9, pp. 794-816.

Masmoudi S. Mardessi and Sonda Daoud Ben Arab (2018) "Determinants of ERM implementation: the case of Tunisian companies", *Journal of Financial Reporting and Accounting*, Vol. 16 No. 3, pp. 443-463.

Suwaidan, M.S., Qasim, A. (2010). "External auditors' reliance on internal auditors and its impact on audit fees: an empirical investigation", *Managerial Auditing Journal*, Vol.25 No. 6, pp. 509-525.

Vijayakumar A. N. and Nagaraja N. (2012) "Internal Control Systems: Effectiveness of Internal Audit in Risk Management at Public Sector Enterprises", *BVIMP Management Edge*, Vol. 5, pp.1-8.

Ελληνική Βιβλιογραφία

Γρηγοράκος, Θ. (2006) Γενικές Αρχές Ελεγκτικής, Εκδόσεις ΙΕΣΟΕΛ, Αθήνα

Καζαντζής Χ. Ι. (2006) Ελεγκτική και εσωτερικός έλεγχος: Μία συστηματική προσέγγιση εννοιών, αρχών και προτύπων, Εκδόσεις Business plus, Πειραιάς

Καραμάνης Κ., (2008) Σύγχρονη Ελεγκτική , Εκδόσεις ΟΠΑ ΑΕ

Νεγκάκης Ι. ΧΡΗΣΤΟΣ και Ταχυνάκης Δ. Παναγιώτης (2017) Ελεγκτική και Εσωτερικός Έλεγχος, Εκδόσεις Αειφόρος Λογιστική, Θεσσαλονίκη

Παπαδάτου Θ. (2001) Εσωτερικός και εξωτερικός έλεγχος ανωνύμων εταιριών, Εκδόσεις Σακκούλα, Αθήνα

Παπαστάθης Π. (2014) Ο Σύγχρονος Εσωτερικός Έλεγχος (Internal Audit) και η Πρακτική Εφαρμογή του, Εκδόσεις Παπαστάθης, Αθήνα

Σιώμκος Ι. Γεώργιος (2005) Εφαρμογή Μεθόδων Ανάλυσης στην Έρευνα Αγοράς, Εκδόσεις Σταμούλη Α.Ε., Αθήνα

Τσιμάρας Μ. (1954) Αρχές Γενικής Λογιστικής, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα

Ιστότοποι

IIA, n.d., Definition of Internal Auditing (Greek), viewed December 2020, available at <https://global.theiia.org/standards-guidance/mandatory-guidance/Pages/Definition-of-Internal-Auditing.aspx>

IIA, n.d., Mission of Internal Audit (Greek), viewed December 2020, available at <https://global.theiia.org/standards-guidance/Pages/Mission-of-Internal-Audit.aspx>

<https://www.coso.org/Pages/default.aspx>, viewed January 2021

<https://www.soel.gr/el/>, viewed January 2021

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ:ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΕΡΕΥΝΑΣ

ΜΕΡΟΣ 1ο. ΓΕΝΙΚΕΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1.1 Σε ποια κατηγορία ανήκει η βασική δραστηριότητα της επιχείρησης

- 1 Εμπορική
- 2 Βιομηχανική
- 3 Υπηρεσιών
- 4 Μικτή
- 5 Άλλο

1.2 Η θέση που κατέχεται είναι

- 1 Εσωτερικός ελεγκτής
- 2 Λογιστής
- 3 Διευθυντής
- 4 Άλλο

1.3 Η επιχείρηση δραστηριοποιείται σε διεθνές επίπεδο

- 1 Ναι
- 2 Όχι

ΜΕΡΟΣ 2ο. ΣΧΕΣΗ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΗΣΗΣ ΚΙΝΔΥΝΩΝ

2.1 Εμπλέκεται ο εσωτερικός έλεγχος στις διαδικασίες του συστήματος διαχείρισης κινδύνων.

1 2 3 4 5

2.2 Η ποιότητα των εργασιών του εσωτερικού ελέγχου ελαχιστοποιεί τους πιθανούς κινδύνους

1 2 3 4 5

2.3 Η ύπαρξη ισχυρού τμήματος διαχείρισης κινδύνων ενισχύει την συνεισφορά του εσωτερικού ελέγχου.

1 2 3 4 5

ΜΕΡΟΣ 3ο. Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ ΕΛΕΓΚΤΩΝ

3.1 Οι εσωτερικοί ελεγκτές δεν συμμετέχουν σε διαδικασίες που θα μπορούσαν να θέσουν σε κίνδυνο την αντικειμενικότητά τους.

1 2 3 4 5

3.2 Οι εσωτερικοί ελεγκτές έχουν σημαντικό ρόλο στην αντιμετώπιση των κινδύνων.

1 2 3 4 5

3.3 Οι αξιολογήσεις των εσωτερικών ελεγκτών αποτελούν πολύτιμη συμβολή για την αξιολόγηση του συστήματος διαχείρισης κινδύνων.

1 2 3 4 5

3.4 Οι εσωτερικοί ελεγκτές εστιάζουν στις αδυναμίες του συστήματος διαχείρισης κινδύνων.

1 2 3 4 5

3.5 Οι εσωτερικοί ελεγκτές έχουν συμβουλευτικό ρόλο και σε θέματα που αφορούν άλλα τμήματα

1 2 3 4 5

ΜΕΡΟΣ 4ο. ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ ΕΛΕΓΚΤΩΝ

4.1 Οι εσωτερικοί ελεγκτές διαθέτουν επικοινωνιακές δεξιότητες.

1 2 3 4 5

4.2 Οι εσωτερικοί ελεγκτές παρακολουθούν σεμινάρια

1 2 3 4 5

4.3 Οι εσωτερικοί ελεγκτές διαθέτουν τις απαραίτητες γνώσεις για την εφαρμογή του εσωτερικού ελέγχου.

1 2 3 4 5

4.4 Οι εσωτερικοί ελεγκτές συμμορφώνονται με τα πρότυπα για την επαγγελματική εφαρμογή του εσωτερικού ελέγχου.

1 2 3 4 5

ΜΕΡΟΣ 5ο. ΣΥΣΤΗΜΑ ΔΙΑΧΕΙΡΗΣΗΣ ΚΙΝΔΥΝΩΝ

5.1 Το σύστημα διαχείρισης κινδύνων είναι τυποποιημένο

1 2 3 4 5

5.2 Υπάρχουν συγκεκριμένες διαδικασίες διαχείρισης κινδύνων

1 2 3 4 5

5.3 Το σύστημα διαχείρισης κινδύνων συνδέεται με την επίτευξη των στρατηγικών στόχων της επιχείρησης

1 2 3 4 5

5.4 Μέσω του συστήματος διαχείρισης κινδύνων εστιάζουν οι επιχειρήσεις στους κινδύνους ώστε να εφαρμόσουν τις κατάλληλες διαδικασίες για την αντιμετώπιση τους

1 2 3 4 5

ΜΕΡΟΣ 6ο. ΣΧΕΣΗ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ

6.1 Οι εξωτερικοί ελεγκτές χρησιμοποιούν το έργο των εσωτερικών ελεγκτών για ουσιαστικούς ελέγχους

1 2 3 4 5

6.2 Υπάρχει συνεργασία μεταξύ των εσωτερικών και των εξωτερικών ελεγκτών

1 2 3 4 5

6.3 Η διοίκηση των εταιρειών διευκολύνει την ανάπτυξη μιας παραγωγικής συνεργασίας μεταξύ εσωτερικών και εξωτερικών ελεγκτών

1 2 3 4 5

6.4 Οι εξωτερικοί ελεγκτές βασίζονται στο έργο των εσωτερικών ελεγκτών .

1 2 3 4 5